

ŽIVOT

KULTURNÓ-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS GRUDZIEN • DECEMBER • PROSINEC • ČÍSLO 12/1974 ROČNÍK 17 cena 1 zł

VESELÉ,
POKOJNÉ A BIELE VIANOCE
V RODINNOM KRUHU,
S BOHATOU NÁDIELKOU,
STROMČEKOM A SVIEČKAMI

ŽELÁ REDAKCIA

V ROZMACHU SÚČASNEJ VÝSTAVBY A KULTÚRNEHO VÝVOJA HLAVNÉHO MESTA SLOVENSKA OŽIVAJÚ AJ SLÁVNE PAMIATKY A NEVŠEDNÝ ZÁUJEM VZBUDZUJÚ STÁROČNÉ ZBIERKY BRATISLAVY. PATRÍ K NÍM POPRI HRADE AJ NAJVÝZNAMNEJŠIA MESTSKÁ PAMIATKA. — PRIMACIÁLNY PALÁC POSTAVENÝ V 17. STOROČÍ NA PRIMACIÁLNYM NÁMESTÍ V SLOHU BAROKOVÉHO KLASICIZMU.

V JEHO NÁDHERNÝCH MIESTNOSTIACH SA NACHÁDZA PREKRÁSNA ZBIERKA ŠIESTICH GOBELÍNOV, KTORÉ PATRIA K NAJVZÁČNEJŠÍM EXPONÁTOM STARÉHO SVETOVÉHO UMENIA.

GOBELÍNY PREDSTAVUJÚ TRAGICKÚ LÁSKU VENUŠINEJ STRÁŽKYNE VEČNÉHO OHŇA HERO A PEKNÉHO MLÁDENCA LEANDRA, KTORÝ KAŽDÚ NOC PREPLÁVAL HELLESPONT (DNEŠNÉ DARDANELY) ABY SA STRETOL SO SVOJOU TAJNOU MILENKOU.

PRIEBEH TEJTO OSUDNEJ LÁSKY, KTORÚ POMENOVALI AJ „NA VLNACH MORA A VLNACH LÁSKY“, AKO AJ O ZÁHADACH PUTOVANIA BRATISLAVSKÝCH GOBELÍNOV Z LONDÝNA DO PRIMACIÁLNEHO PALÁCA, KDE BOLI DLHÉ OBDOBIE UKRYTÉ PRED SVETOM, SI PREČÍTATE VO VNÚTRI ČÍSLA. NA NAŠOM OBRÁZKU HORE STRETNUTIE HERA S LEANDROM.

ZÁHADY BRATISLAVSKÝCH GOBELÍNOV — POKRAČOVANIE NA STR. 8—9.

VOLAL SA LEONARDO DA VINCI. BOL SOCHÁROM, ARCHITEKTOM, MALIAROM, HUDBNÍKOM A BÁSNÍKOM. JEHO ŽIVOT ANI ZĎALEKA NEBOL TAKÝ KRÁSNY AKO JEHO OBRAZY. BOL TO UMELEC PLNÝ PROTIKLADOV... O LEONAROVÍ DA VINCI ČÍTAJTE NA STR. 8—9 V ČLÁNKU MALIAR ZÁZRAČNÉHO ÚSMEVU.

VOLEBNÁ KAMPAŇ V STRANE

Vo všetkých stranických organizáciách prebieha v súčasnosti výročná volebná kampaň. Vo štvrtom štvrtročí 1974 a v prvom štvrtročí 1975 uplyva totiž volebné obdobie základných stranických organizácií. Volebná kampaň je pre stranu neobvykle dôležitá. V tomto období sa nielen volia nové výbory, ale voľby predchádzajú schôdze, dôkladné posudzovanie práce každej organizácie, analýza prejavujúcich sa ešte nedostatkov a vypracovávanie pracovných plánov do budúcnosti. Tak teda výročná volebná kampaň je previerkou stranických radov a hlavným cieľom tejto previerky je zlepšenie efektov organizačnej a ideovo-výchovnej práce každej straníckej bunky.

Charakteristickou črtou terajšej výročnej volebnej kampane, črtou zvyšujúcou jej význam je to, že pripadá na záverečné obdobie realizácií uznesení VI. zjazdu PZRS, na obdobie pokročilej ideovo-politickej práce predchádzajúcej výmene stranických legitímácií, schádza sa s koncom osláv 30. výročia PER, ako aj priamo predchádza prípravu na VII. zjazd strany.

Má to podstatný vplyv na ideovo-politický obsah výročných volebných schôdzí, určuje priebeh diskusie, prospieva napr. individuálnejšiemu prístupu stranických organizácií k práci jednotlivých členov, prispieva ku kladeniu vysokých osobných a kolektívnych požiadaviek členom strany a celým stranickým organizáciám.

Hodnotí sa príspevok členov stranických organizácií k realizácii uznesení VI. zjazdu a I. celoštátnej konferencie PZRS a v súvislosti s tým sa vytyčujú úlohy — individuálne a všeobecné — pre dosahovanie stále lepších spoločensko-ekonomických výsledkov v poslednom roku tejto päťročnice.

Posudzuje sa prácu exekutív a stranických výborov, volia sa nové výbory, ktoré budú riadiť prácu stranických organizácií v období príprav na VII. zjazd PZRS a v prvom roku realizácie jeho uznesení. Doterajšie, predbežné výsledky volieb v základných stranických organizáciách svedčia o tom, že popri skúsených činiteľoch sú do stranických výborov volení mladí členovia strany. Je to v súlade so zámermi kampane.

Dôležitou črtou terajšej výročnej volebnej kampane v strane je jej konkrétny, pracovný charakter. Takýto charakter schôdzí, diskusií na nich, schvaľovaných uznesení a postulátov navrhovali smernice Sekretariátu ÚV vydané v súvislosti s výročnými volebnými schôdzami. Diskutujúce o široko chápanej ideovo-politickej a ekonomicko-výrobnej činnosti, členovia strany konkrétne odpovedajú na otázky všeobecne kladené na schôdzach: — Aký je podiel členov PZRS v stváraní mienok a nálad v prostredí? Čo treba urobiť, aby plnšie uvoľňoval aktivitu spoločnosti a mobilizoval ju do lepšej a efektívnejšej práce? Ako stranícke organizácie prispievajú k využívaniu kvalitatívnych výrobných a spoločenských rezerv, ako aj intenzívnych činiteľov rozvoja? Ako zdokonaľovať vnútrostranícku prácu, zloženie stranických radov, zvyšovať účinnosť a avantgardnosť straníckej práce?

Dôslednosť, všestrannosť a svedomitosť pri analýzovaní a posudzovaní javov a ľudí na schôdzach, dominuje počas kampane. Kladné hodnotenie výsledkov práce, všade tam, kde existujú stranícke organizácie, neprekáža v ostrom pohľade na existujúce nedostatky a slabosti. Princípálna stranícka kritika ešte nie všade správnej spoločenskej a pracovnej disciplíny, nie vždy dobrých medziľudských vzťahov, ostré biľagovanie prejavov nekompetencie, bezduchosti a ľahostajnosti často vystupuje počas živých diskusií na výročných volebných schôdzach.

Na vidieku, na štátnych majetkoch a v družstvách sa hovorí o mnohých problémoch spojených s modernizáciou poľnohospodárskej výroby, ako aj aktuálnymi otázkami vidieka a roľníkov.

Neobvyčajne ťažké poveternostné podmienky tohoročnej jesene dokázali neobvyklú pracovitosť a obetavosť roľníkov a poľnohospodárskych pracovníkov. Ťažký zápas ľudí s prírodou odhalil mnohé slabé body v poľnohospodárstve napr. nevyhnutnosť vytvrdzovania povrchu ciest (možno to robí brigádnicky), nedostatky v organizácii výkupu, ako aj vidieckej dopravy, atď.

O týchto problémoch sa najčastejšie rokuje v súvislosti s najdôležitejšími súčasnými poľnohospodárskymi otázkami, o.i. takými ako: upevňovanie rozvojových tendencií v chove, racionálna výroba a hospodárenie krmivami, zavádzanie nových technológií konzervovania a spracovávaní krmív, zovšeobecnenie trojnásobného zberu sena, využitie všetkej poľnohospodárskej pôdy.

Na mnohých schôdzach sa diskutuje o prispôbených miestnych podmienkach smeroch rozvoja foriem spoločného hospodárenia a kooperácie medzi súkromne hospodáriacimi roľníkmi, družstvami a štátnymi majetkami. Veľký dôraz sa kladie na zaistenie čo najširšieho podielu členov strany na vypracovávaní posudkov a rozhodnutí schôdzí, ako aj konferencií.

Výročná volebná kampaň v strane sa stala dôležitým činiteľom ďalšieho zdokonaľovania každodennej straníckej práce, rozvíjania schopností ideovo-politickej a spoločensko-ekonomickéj pôsobnosti každej straníckej organizácie.

W.T.

1
9
7
4

Uplyva rok 1974, rok tridsaťročia Poľskej ľudovej republiky. Vstupujeme do roku 1975, posledného roku terajšieho päťročného plánu. Tento rok, ktorým začína nové tridsaťročie, bude sa konať VII. zjazd Poľskej zjednotenej robotníckej strany.

Ako treba hodnotiť uplyvajúci rok? Asi možno konštatovať, že bol pre každého z nás a pre všetkých občanov našej krajiny úspešný. Priniesol bohaté výrobné a spoločenské výsledky. Robotnícka trieda, roľníci a všetci pracujúci realizujú postuláty VI. zjazdu PZRS a Prvej celoštátnej straníckej konferencie, výrobnými činmi na počesť tridsaťročia obohatili krajinu o nové hodnoty. Vďaka tomu vzrástol náš národný dôchodok, zlepšil sa náš životný štandard. Vznikli ekonomické predpoklady a dobré ovzdušie pre úspešnú realizáciu úloh päťročného plánu. XV. plénum strany, ktoré rokovalo v roku 1974 a sejmové fórum vytvorili celonárodný a štátny program zlepšenia výživy národa a rozvoja poľnohospodárstva. Realizácia tohto programu dovoľí výdatne — badateľne pre nás, spotrebiteľov — zvyšovať výrobu potravín každý nasledujúci rok.

Na našom krajskom poli zaznamenávame ďalší pokrok v rozvoji obsahu a foriem činnosti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku. V tejto chvíli sa nachádzame pred V. celoštátnym zjazdom. Úspešný pre KSČaS rok 1974 uzatvára volebné obdobie, pre ktoré charakteristické boli dosiahnuté spoločensko-kultúrne výsledky. Treba zdôrazniť, že naši krajanovia v roku 1974 — roku 30. výročia PER — sa aktívne zúčastňovali výrobných a spoločenských činov, prejavovali veľa užitočných iniciatív. Je to konkrétny, občiansky prínos do rozvoja oblastí našej krásnej krajiny.

Mal rok 1974 same klady? Mali miesto javy nezávislé od nás, také, ako nadmerné zrážky, ktoré trápili naše poľnohospodárstvo a sťažovali zber úrody. Každý z nás by mohol zostaviť svoj zoznam rôznych ťažkostí a nedostatkov, ktoré nás trápia v každodennom živote. Je dobré, že sa snažíme smelo o nich hovoriť a eliminujeme ich z nášho všedného dňa. Avšak nezávažia na celkovom kladnom hodnotení roku 1974.

Treba ešte zaznamenať, že rok 1974 vyznačoval sa ďalším pokrokom v upevňovaní mieru vo svete, v upevňovaní základov pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. A tým, že stúpila autorita Poľskej ľudovej republiky na medzinárodnej aréne.

STRETNUTIE BREZNEV - FORD

Stretnutie na najvyššej úrovni medzi generálnym tajomníkom ÚV KSSZ Leonidom Brežnevom a prezidentom USA Geraldom Fordom, sa konalo ako vieme 23. a 24. novembra v kúpeľoch, vo vzdialenosti 16 km od Vladivostoku. Je to jedno v najväčších miest Ďalekého východu a hlavné administratívne stredisko Prímorského kraja Ruskej SFSR. Vladivostok, ležiaci v malebnom prostredí na južnom cípe Poloostrova Muravjova-Amurského, nad zálivom, v ktorom vyúsťuje do Tichého oceánu jedna z najväčších riek na svete Amur, je zároveň veľkým sovietskym prístavom na tomto oceáne. Podľa informácií sovietskej tlačovej agentúry Novosti „teplota v tejto oblasti klesá priemierne na — 8°C, ale slnce svieti a obloha je jasná“.

Oboch vedúcich predstaviteľov sprevádzali: sovietsky minister zahraničných vecí Andrej Gromyko a štátny tajomník USA Henry Kissinger, ako aj veľvyslanci: sovietsky — Dobrynin a americký — Stoessel.

Sovietsko-americké pracovné rozhovory, ktoré prebiehali v ovzduší úprimnosti a vzájomného pochopenia, boli na svete sledované s mimoriadnou pozornosťou a hodnotené ako rozhovory prelomové, slúžiace záujmom mieru. Obaja štátnici prerokovali celkový stav vzťahov medzi ZSSR a USA, vysoko zhodnotili význam zlepšenia týchto vzťahov v posledných rokoch a zdôraznili priaznivý rozvoj

tohto procesu. Veľa miesta v rozhovoroch zaoberali problémy ďalšieho obmedzenia strategických zbrojení, otázky súvisiace s medzinárodnou situáciou, najmä práce záverečnej etapy konferencie o európskej bezpečnosti a spolupráci, ako aj situácia na Blízkom východe.

V komuniké uverejnenom na záver stretnutia obe strany konštatovali o.i., že rozvoj vzájomných vzťahov medzi ZSSR a USA smerujúci k upevneniu svetového mieru, k prehĺbeniu procesu zmiernenia napätia v medzinárodných vzťahoch a k rozšíreniu spolupráce štátov s rozdielnym spoločenským zriadením, zodpovedá životným záujmom národov ZSSR i USA a iných národov. Obe strany súdia — hovorí sa v komuniké — že boli dosiahnuté významné výsledky v otázke podstatnej prestavby sovietsko-amerických vzťahov na základe mierového spolunažívania a rovnakej bezpečnosti. „Tieto výsledky znamenajú trvalý základ pre ďalší pokrok v uskutočňovaní tejto prestav-

by. „Komuniké upozorňuje, že dohoda uzavretá medzi ZSSR a USA o zamedzovaní vypuknutia jadrovej vojny a o obmedzení zbrojení znamená „dobrý začiatok procesu vytvorenia záruk proti vzniku jadrového konfliktu a vojny vôbec“. V rozhovoroch obe strany vyjadrili hlboké presvedčenie o nutnosti rozvíjať tento proces, ku ktorému prispievajú iste aj iné štáty. Podľa komuniké existuje možnosť úspešného zavŕšenia v najbližšom čase konferencie o európskej bezpečnosti a spolupráci. „ZSSR a USA prikladajú veľký význam rokovaniu o vzájomnom znížení ozbrojených síl a zbrojenia v strednej Európe a opatreniam, ktoré z tým súvisia“. Oba štáty budú spíeť k ďalšiemu rozšíreniu a prehĺbeniu vzájomnej prospešnej spolupráce a najmä dlhodobej obchodnej a hospodárskej spolupráce, vrátane veľkých investičných projektov.

Prezident Ford opätovne pozval Leonida Brežneva na oficiálnu návštevu do USA v roku 1975.

Z DOMOVA A CUDZINY

Pri príležitosti 57. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie konalo sa vo Varšave a v celom Poľsku veľa akademii a slávností, divadelných predstavení a koncertov. Na hroboch padlých vojakov položili vence a kvety.

V poľských závodoch vybavených sovietskym zariadením

vzniká 30% ocele a 20% elektrickej energie. Vo viac ako 100 veľkých podnikoch sa pracuje výlučne na sovietskych strojoch. Každý štvrtý zamestnanec poľského priemyslu spracováva suroviny a materiály obdržané zo ZSSR.

Poľski baníci vyťažili v októbri t.r. 305 000 ton uhlia nadplán; tak isto dobre pracovali aj hutníci, ktorí dočasne vyrobili 12 000 ton

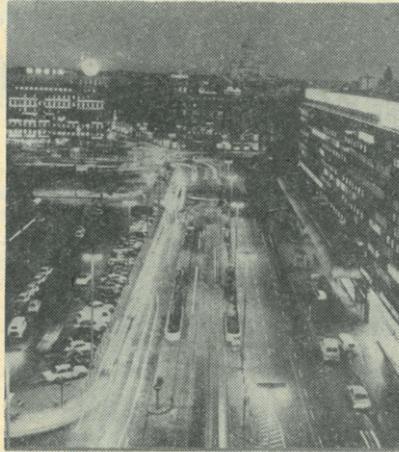
koku, 10 000 ton surovej ocele, 10 000 ton vývalkov a 300 km rúr.

Do paláca Mniszchovcov v Dukle zanedlho nastahujú zbierky z Múzea bratstva v zbrani. Exponáty dokumentujú boje Červenej armády, Československej ľudovej armády a Poľskej ľudovej armády, ako aj zobrazujú dejiny leteckého strediska v Krosne.

Fínsko — krajina milujúca mier. Náš priateľský pobaltský sused. Prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek s manželkou a predseda Rady ministrov Piotr Jaroszewicz s manželkou boli v dňoch 26.—29. novembra t.r. na oficiálnej návšteve vo Fínsku, na pozvanie prezidenta Fínskej republiky Urho Kekkonena. Poľskí vedúci činitelia sa počas návštevy stretli s poprednými predstaviteľmi Fínska a boli na mnohých návštevach, o.i. vo fínskom parlamente.

Predposledný deň oficiálnej návštevy skončili plenárne rozhovory završené podpísaním dokumentov týkajúcich sa dvojstranných vzťahov medzi Poľskom a Fínskom. Spomedzi nich treba zaznamenať o.i. dlhodobý program ďalšieho rozvoja ekonomickej, priemyselnej, ve-

deckej a technickej spolupráce. Buď sa rozvíjať obchod, spolupráca v oblasti kultúry, turistiky, zdravotnej ochrany, pracovného lekárstva atď. Všetky tieto dokumenty majú veľký význam. Ich realizácia je prospešná pre obe krajiny, ktoré napriek rozdielnemu zriadeniu našli dobrú platformu spolupráce v mene vzájomného prospechu a upevňovania mieru.

Helsinki — od r. 1809 hlavné mesto Fínska. Na snímke (zľava) budova v hlavnej stanici, zprava najvyššie obchodné centrum.

Snímka: CAF

SLOBODA KRVOU ZAPLATENÁ

Prednedávnom uplynulo 30. výročie zahájenia spoločných vojenských operácií Ludovej národnoslobodeneckej armády Juhoslávie a Sovietskej armády, ako aj oslobodenia Belehradu spod fašistickej okupácie. Národnoslobodzovacieho boja v Juhoslávii sa aktívne zúčastnili aj tamojší Slováci, a práve o tomto heroickom boji hovorí náš článok.

Juhoslovanskí Slováci žijú v severovýchodnej časti Juhoslávie, ktorá sa menuje Vojvodina. Je to vlastne južná časť veľkej Panónskej nížiny, ktorou pretiekajú rieky: Dunaj, Sáva, Tisa a Temes. Geograficky je táto oblasť rozdelená na tri časti: Báčku (medzi Dunajom a Tisou), Banát (medzi Tisou a rumunskými hranicami) a Sriem (medzi Dunajom a Sávou).

Slováci sa do týchto krajov nasťahovali na sklonku 18. storočia.

Prvá väčšia skupina slovenských usadlíkov sem prišla pod vedením libertusa Mateja Čániho na majetok Čarnojevičovcov v južnej Báčke, ktorí ich osadili v osade Petrovec. Potom v tamojšom okolí vznikli ešte iné slovenské dediny, ktoré sú alebo čisto slovenské alebo v nich žijú Slováci spolu so Srbmi buď príslušníkmi iných národností.

V Banáte sú najväčšie slovenské osady Kovačica a Padina. V Srieme Slováci žijú v Starej Pazove, v Bojovciach a inde.

V októbri tohto roku juhoslovanskí Slováci oslavovali 30. výročie oslobodenia svojich osád spod jarma fašistov, ktorí zaútočili na Juhosláviiu 6. apríla 1941. Po štvorročnom ťažkom boji s fašistickými dobyvateľmi oslobodili ich partizánske oddiely, v ktorých bojovali aj Slováci.

Hoci ľud chcel bojovať, fašistom sa podarilo, vďaka zrade kráľovskej vlády a neschopnosti kráľovských generálov, v priebehu dvoch týždňov rozdrviť juhoslovanskú armádu a obsadiť celú krajinu. 17. apríla 1941 zradcovskí generáli podpísali hanebnú kapitulá-

ciu a kráľovská Juhoslávia prestala jestvovať na mapách Európy. Kráľ so svojimi ministrami a so zlatom zutekal do bezpečia do Londýna a zanechal krajinu napospas fašistickým okupantom. S ľudom ostala Komunistická strana Juhoslávie, vedená Josipom Brozom Titom, ktorá už dávno pôsobila v ilegality. Okupácia ju zastihla pripravenú na boj. KSJ bola preto jedinou dobre organizovanou politickou silou, ktorá bola schopná viesť ľud do boja proti okupantom.

Keď 22. júna 1941 fašistické Nemecko zaútočilo na ZSRR, Ústredný výbor KSJ sa rozhodol, že ozbrojeným bojom proti fašizmu splní svoje internacionalistické poslanie a 4. júla 1941 vyzval národy a národnosti Juhoslávie do ozbrojeného boja proti okupantom a ich domácim prísluhovačom. 7. júla 1941, vypálila prvá povstalecká puška proti okupantom v Srbsku v mestečku Bela Crkva. Bol to signál do boja.

Po obsadení a rozkúskovaní okupantmi starej kráľovskej Juhoslávie roku 1941, juhoslovanskí Slováci sa ocitli v troch štátoch. Báčku okupovalo fašistické Maďarsko, Sriem sa dostal do rámca tzv. Nezávislého štátu Chorvátska a Banát bol pripojený k okupovanému Srbsku, a tým bol pod priamou správou domácich Nemcov.

Vo Vojvodine i napriek nepriaznivým zemepisným podmienkam (široká rovina bez hôr a lesov a hustá dopravná sieť), sa ozbrojené povstanie začalo tiež hneď po výzve Ústredného výboru KSJ zo 4. júla roku 1941. Ná-

Na pozvanie ministerského predsedu Iránskeho cisárstva Amira Ab-basa Hoveydu, bol v dňoch od 11. do 15. novembra t.r. na oficiálnej návšteve v Iráne predseda Rady ministrov PER Piotr Jaroszewicz s manželkou.

Počas pobytu v Iráne P. Jaroszewicz navštívil Isfahán a zoznámil sa s výsledkami, ktoré Irán dosiahol v ekonomickej, spoločenskej, kultúrnej a vedeckej oblasti. Zároveň Piotr Jaroszewicz viedol rozhovory s ministerským predsedom A.A. Hoveydom. Obe strany si vymenili názory na dôležité otázky týkajúce sa obojstranných vzťahov a medzinárodnej situácie a s uspokojením konštatovali, že zlepšenie vzťahov medzi ZSSR a USA prispelo k upevneniu svetového mieru a medzinárodnej bezpečnosti. Jednou z najdôležitejších otázok, je podľa oboch strán, odstránenie napaťia existujúceho na Blízkom východe, kde trvalý a spravodlivý mier môže byť dosiahnutý následným dodržiavaním rozhodnutí Bezpečnostnej rady OSN z r. 1967 a 1973. Obe strany si vymenili názor-

ry o svetovej hospodárskej situácii a najmä o vzájomnej relácii cien surovín a hotových výrobkov, uznali účelnosť takého stvárňovania svetového hospodárskeho systému, v ktorom by bola rešpektovaná suverenita národov nad ich prírodnými bohatstvami, nehatené obraty surovinami, tovarmi a technológiami. Šéfovia oboch vlád potvrdili životný záujem oboch krajín v rozširovaní obchodných a hospodárskych vzťahov, ktoré zahŕňujú aj priemyselnú kooperáciu. Obe strany sú presvedčené, že porozumenia dosiahnuté počas tejto návštevy, ako aj realizácia nových foriem spolupráce dovoľia PER a Iránu dosiahnuť dynamicky rast obchodnej a ekonomickej spolupráce a umožnia širší rozvoj spolupráce v oblasti vedy, osvetly a kultúry. Za týmto účelom boli podpísané obchodné zmluvy a zmluva o kultúrnej spolupráci.

Piot Jaroszewicz odovzdal cisárovi Mohammadovi Reza Pahlavimu pozvanie predsedu Štátnej rady PER Henryka Jabłoňského na oficiálnu návštevu do Poľska, ktoré bolo s uspokojením prijaté.

rody a národnosti Vojvodiny naprosto neuznávali nové hranice a jednotne bojovali pod vedením KSJ, ktorá si od začiatku vytýčila cieľ: oslobodiť vlasť, nastoliť ľudovú moc a vytvoríť novú, ale jednotnú a demokratickú Juhosláviiu. Bola to široká politicko-bojová platforma prijateľná pre každého poctivého vlastenca.

V Petrovci, v ktorom žije vyše 8000 Slovákov, a ktorý v tom čase bol kultúrnym a politickým strediskom juhoslovanských Slovákov, existovala silná komunistická organizácia, ako aj Zväz komunistickej mládeže Juhoslávie. Pod vedením KSJ sa v lete roku 1941 vytvorili bojové úderné skupiny, ktoré hromadili zbrane, strelivo a učili sa narábať so zbraňami. Boli to zväčša mladí robotníci a študenti. Nezanedbávala sa ani politicko-výchovná práca. Čítali sa ilegálne letáky, ilegálna tlač, výzvy a pokroková literatúra. Petrovská ilegálna odbojová organizácia priamo spolupracovala s ilegálnymi odbojovými organizáciami v susedných slovenských obciach.

Fašisti sa hneď od začiatku snažili utlmiť mohutnejší odpor ľudu. Začiatkom októbra 1941 v Petrovci a v Hložanoch bola zatknutá prvá väčšia skupina členov ilegálnej odbojovej organizácie (vyše 30 osôb). Potom nasledovali ešte ďalšie zatýkania. Po hroznom a beštiálnom trýznení v žalároch v Novom Sade, dňa 25. októbra 1941 vojenský súd odsúdil na smrť obesením 10 členov tejto odbojovej organizácie z Petrovca. Ostatní boli odsúdení na doživotný alebo dlhodobý žalár a boli odvlčení do fašistických koncentrákov, odkiaľ sa vrátil len nepatrný počet.

Ilegálna skupina v Kysáti vytvorila bojovú partizánsku jednotku a pokračovala v ozbrojenom boji za najťažších podmienok. Táto bojová skupina bola zárodokom pre neskoršie široké partizánske hnutie v južnej Báčke, z ktorého vyrástol Novosadský partizánsky oddiel, potom I. slovenský partizánsky batalion a neskoršie I. slovenská partizánska brigáda, ktorá bojovala pod menom 14. vojvodinská úderná slovenská brigáda v rámci 51. divízie Národnoslobodzovacieho vojska Juhoslávie.

V Báčke zavládol krutý teror, takže sa fašistom podarilo dočasne utlmiť rozmach oslobodzovacieho hnutia. Ale iba dočasne, lebo už v roku 1943 sa oslobodzovací boj v Báčke medzi Slováckmi začal opäť rozrastať a mohutnieť. Vznikajú nové partizánske jednotky a ilegálne Národnoslobodzovacie výbory, ako orgány novej ľudovej moci.

V Banáte, ktorý bol pod priamou správou domácich Nemcov organizovaných v tzv. Kulturbunde, sa Slováci z Kovačice, Aradáča a iných sloven-

ských osád taktiež od samého začiatku zúčastnili v odboji. V Kovačici už pred vojnou existovala stranická ilegálna organizácia (jej členovia boli Slováci), ktorá pôsobila prostredníctvom slovenskej knižnice Pokrok. Po okupácii začala úzko spolupracovať so stranickým vedením Vojvodiny, organizovať hromadenie zbraní, rozširovať letáky, tlač a výzvy atď. Avšak na sklonku roku 1941 sa fašistom podarilo odhaliť túto organizáciu a zatknúť jej 15 členov.

V Starej Pazove, ktorá je najväčším slovenským strediskom v Srieme, ilegálna stranická organizácia bola založená ešte v roku 1934. V jej čele stal Janko Čmelík, poľnohospodársky robotník, neskoršie vyhlásený za národného hrdinu Juhoslávie. V septembri roku 1941 Janko Čmelík založil Podunajský partizánsky oddiel, ktorý ihneď vyvinul bojovú a záškodnícku činnosť. Avšak v novembri roku 1941 táto odbojová skupina bola odhalená a väčšina jej členov bola zatknutá. Medzi nimi bol i Janko Čmelík, ktorého odsúdili na smrť a 12. mája 1942 ho zastrelili. Za svoje zásluhy v organizovaní ozbrojeného boja bol Janko Čmelík roku 1943 vyhlásený za národného hrdinu Juhoslávie.

V ostatných slovenských dedinách v Srieme sa ozbrojený boj proti Nemcom a domácim zradcom ustašovcom začal tiež ešte v roku 1941. Sriemski Slováci sa hŕne hlásili k partizánskym oddielom a z ich radov bola roku 1943 v Bosne vytvorená aj prvá regulárna slovenská bojová jednotka v rámci Národnoslobodzovacieho vojska Juhoslávie tzv. Jánošíková rota.

Slováci v Slavónsku (v Chorvátsku), ktorí žijú v dedinkách medzi riekou Dravou a pohorím Papuk, boli zapojení do odboja spolu s českou národnosťou. V tomto kraji ešte roku 1943 bola založená československá partizánska brigáda Jána Žižku z Trocnova. V jej radoch okrem Čechov z Daruvárska bojovali i Slavónski Slováci. Odtiaľ pochádza i druhý Slováč, národný hrdina Juhoslávie, Ignác Batrnek-Malý.

V Juhoslávii žije celkovo okolo 90 000 Slovákov. V oslobodzovacom boji 1941—1945 sa zúčastnilo 6173 a 1035 ich v tomto boji padlo. Bola to veľká obeť malej slovenskej národnosti žijúcej na širšej Doľnej zemi, ktorá v tomto období nezostala stáť stranou, ale od prvých dní sa najaktívnejšie zapojila do oslobodzovacieho hnutia pod vedením Komunistickej strany Juhoslávie. Výsledkom tohto veľkého zápasu je nová, socialistická Juhoslávia, v ktorej slovenská národnosť má všetky predpoklady pre všestranný rozvoj.

PROF. JÁN KOPČOK

Tento rok sa uskutoční prvý let sovietskeho aerobusu IL-86. Lietadlo zoberie na palubu 350 cestujúcich, pričom dolná paluba bude určená pre batožinu a zároveň poslúži na prepravu kontejnerov.

V Katarínskom paláci v Puškine (predtým Čárske Selo) začali rekonštrukciu slávnej jantárovej siene, ktorej steny — zdobené volakedy drahocenným obloženie vyrezávaným v jantáre — boli

vyrabované hitlerovskými okupantmi.

Vlády Austrálie a Kanady sa rozhodli, že obmedzia prísťahovalecť. Príčinou je rastúca nezamestnanosť, ktorá v Austrálii dosahuje 180 000 osôb. Počet nezamestnaných v Kanade činí 5,8% všetkých práceschopných osôb. V budúcnosti povolenie na osídlenie dostanú v Austrálii a Kanade iba vysokokvalifikovaní odborníci potrební národnému hospodárstvu týchto štá-

Vianočná pieseň

Vianočná pieseň je jednou z najznámejších poviedok od anglického spisovateľa Charlesa Dickensa (1812—1870). Radi by sme uverejnili celú poviedku, žiaľ, je príliš dlhá, preto v skratke načrtneme jej dej. Starému, zlému a lakómu londýnskeho úžerníkovi Scroogeovi sa na Štedrý večer zjaví duch jeho zosnulého spoločníka Marleya a oznámi mu, že ho ešte tú noc navštívia traja duchovia jeho minulých, prítomných a budúcich Vianoc, aby ich ešte raz prežil a zmenil sa na lepšieho človeka. Tak sa aj stane. Prvý duch ukazuje Scroogeovi Vianoce, ktoré prežil v detstve a v mládeňskom veku, druhý Vianoce prítomné a tretí jeho strašný osud v budúcnosti, keď umrie, práve na Vianoce, opustený a nešťastný. Samozrejme všetko skončí dobre; Scrooge po stretnutí s „vianočnými duchmi“ sa stane milým, dobrým starčekom. Prinášame úryvok z tretej kapitoly. Dej sa odohráva asi v polovici 19. storočia.

Neviditeľní ako predtým uberali sa ďalej do predmestia. Duch mal tú čudnú vlastnosť (Scrooge to zbadal u pekára), že, hoci mal obrovskú postavu, ľahko sa mohol prispôbiť každému miestu, a že pod nízkou strechou sa mohol postaviť v svojej nadprirodzenosti tak ľahko ako v najprirodzenejšej sieni.

A azda, preto, lebo dobrý duch rád ukazoval túto svoju schopnosť, azda pre svoju láskavosť, usťachilosť, srdečnosť a súcit so všetkými chudobnými, išiel priamo do bytu Scroogeovho pisára; tam šiel a viedol so sebou Scroogea, ktorý sa ho držal za šaty. Na podstienke sa duch usmial, zastavil sa a požehnal kvapkami svojej fagle bývanie Boba Cratchita. Pomyšlite si len!

Pani Cratchitová, Bobova žena, v svojich chudobných sviatočných šatách dva razy prevrátených, ale bohato ozdobených čipkami, ktoré sú lacné a za penny urobila veľkú parádu, prestierala stôl za pomoci Belindy Cratchitovej, druhej zo svojich dcér, tiež bohato ozdobenej čipkami. Zatiaľ mladý pán Peter Cratchit vnáral svoju vidličku do hrnce so zemiakmi, a vždy, keď rohy jeho obrovského goliera (bol to súkromný majetok Bobov, ktorý na počesť dňa ho zveril svojmu synovi a dedičovi) mu vnikli do úst, zaradoval sa, že je tak vznešeno oblečený a zatúžil ukázať svoje šaty na korze. Zrazu vtrhli do izby dve menšie Cratchitčatá, chlapec a dievča, vyskajúc, že pred pekárňou obchodom cítili vôňu husi a poznali, že je ich. A už vopred sa kochajúc v prepychovej myšlienke na šalviu a cibuľu, dve malé Cratchitčatá tancovali okolo stola, až po nebesa vychvaľujúc mladého pána Cratchita zatiaľ, čo on (nebol pyšný, hoci golier ho veľmi dusil) fúkal na oheň, až pohodlné zemiaky bubľajúc hlasno zaklopali na prikrývku, aby ich vypustili a obliekli.

— Kde len môže byť váš vzácný otec? — hovorila pani Cratchitová, — A váš bráček, malý Tim! A vlaňajšieho Štedrého dňa bola tu Marta už pol hodiny.

— Marta je tu, mamička! — hovorilo dievčatko, ktoré se zjavilo kým ona hovorila.

— Marta je tu, mama! — kričali dvaja malí — hurá! Takú hus máme!

— Víťaz, moja milá. Ako neskoro prichádzaš! — hovorila pani Cratchitová, bozkávajúc ju a s úslužnou horlivosťou berúc jej šál a klobúk.

— Museli sme dokončiť večer večer mnoho práce a dnes sme museli pratať, — odpovedalo dievča.

— Nuž, dobre! Čože, len keď si prišla, — povedala pani Cratchitová. — Sadni si, moja drahá, pred oheň a zohrej sa!

— Nie, nie! Otecko prichádza, — kričali dvaja najmenší, ktorí boli všade naraz. — Schovaj sa Marta, schovaj sa!

Marta sa schovala a vošiel Bob, otec. Vpredu mu visel šál s aspoň na tri stopy dlhými strapcami, ošumelé šaty mal vykefované, aby vyzeral sviatočne. Malý Tim mu sedel na ramenách. Úbohý malý Tim. Mal barličku a nohy v železnom rámičku.

— Kde je Marta? — kričal Bob, obzerajúc sa.

— Nepride, — hovorila mu žena.

— Nepride, — povedal Bob, ktorého rozjarenie odrazu pokleslo; bol totiž celú cestu z kostola bujným koňom malého Tima a prišiel domov poskakujúc. — Nepride na Štedrý deň?!

Marta sa nemohla pozeráť na jeho sklamanie, i keď to bolo len pre žart, predčasne vybehla z pristenku a vbehla otcovi do náručia. Zatiaľ Cratchitčatá lapili malého Tima a odniesli ho do pracovne, aby počul, ako spieva puding v kotle.

— Ako sa správal malý Tim? — pýtala sa pani Cratchitová, keď sa poriadne vysmiala Bobovej ľahkovernosti, a Bob dosýta vyobjímal svoju dcéru.

— Ani anjeli, — hovoril Bob — a ešte lepšie. Začína veľmi mnoho premýšľať, keďže tak často sedáva sám, a vymýšľa si najpodivnejšie veci.

Bobov hlas sa chvel, keď to rozprával, a ešte viac sa chvel, keď hovoril, že malý Tim silnie a okrieva.

Už bolo počuť klopanie jeho čulej barličky v pitvore, a malý Tim vstúpil do izby, než mohli ešte niečo povedať; brat a sestra ho odvedli k jeho stoličke pri ohnisku, a kým Bob, vyhrnutosť svoje rukávy — neborák, ako by bolo možné ešte viac ich ošúchať — urobil v krčahu akúsi teplú miešaninu z borovičky a citróna, poriadne ju pomiešal a položil na okraj pece, aby ostala teplá, Peter s dvoma malými všadebolmi odbehol pre hus, ktorú onedlho v slávnostnom sprievode priniesli.

Nastalo také rozčúlenie, ani keby hus bola najzriedkavejším vtákom sveta — ozaštným opereným zázrakom, proti ktorému aj čierna labuť je všednou vecou. Je pravda, v dome Cratchitovcov nebola hus každodennou vecou. Pani Cratchitová zohriala štavu (mala ju prichystanú v panvici), Peter s neveriteľným úsilím mliaždil zemiaky, Belinda cukrovala jablkový kompót, matka utierala teplé taniere, Bob vzal k sebe malého Tima na jeden roh stola, najmenšie Cratchitčatá položili k stolu pre každého stoličku, nezabudúc pritom ani na seba, a ihneď aj obsadili svoje miesta a vstúpili do

úst lyžicu, aby sa zdržali a nevolali o hus skôr, než na nich príde rad. Konečne sa dostali na stôl misy a odznela modlitba. Potom nastala bezdýchna pauza, keď pani Cratchitová pomaly prezerajúce veľký kuchynský nôž po celej dĺžke, chystala sa vnoriť ho do prs husi; keď ju rozrezala a ukázala sa túžobne očakávaná plnka, okolo stola prebehol tichý výkrik rozkoše, a ešte aj malý Tim, povzbudzovaný dvomi malými, zaklopal svojim nožom na stôl a ticho zavolať: Sláva!

Ešte jednej takej husi nebolo na svete. Bob vyhlásil, že on neverí, že by už niekde boli piekli takúto hus. Jej mäkkosť a chuť, veľkosť a lacnosť boli predmetom všeobecného obdivu. Hus, doplnená jablkovým kompotom a zemiakovou kašou, stačila na večeru celej rodine. Pani Cratchitová (keď zbadala, že malá kosť ostala na mise) s veľkou radosťou zdorazňovala, že ju ani nezjedli celú. Ako sa všetci najedli! Ale najmä dvaja malí, ktorí mali ešte aj uši zababrané šalviou a cibulou. Belinda vymenila taniere a pani Cratchitová vyšla z izby, teraz však sama (bola oveľa rozčúlenejšia, než aby mohla zniesť okolo seba svedkov), aby vyklopila a doniesla puding.

Veď čo, ak nie je doverený! Čo, ak sa rozpadne, keď ho vyklopí? Čo, keď niekto vyliezol cez múr zadného dvora a ukradol ho, kým oni sa radovali z husi. Na túto myšlienku dve drobné Cratchitčatá smrteľne zbledli. Mysleli na najhroznejšie veci.

Hurá! Vylételo obrovské mračno pary! Puding sa vyvrátil z medenej formy. Bolo cítiť vôňu ako pri veľkom praní! To bolo z mokrej šatky. Potom sa šírila vôňa ako z jedálne a pekárne, keď majú vedľa seba pracovňu! To bolo z pudingu. O pol minúty vstúpila pani Cratchitová, červená, ale s pyšným úsmevom s pudingom, ktorý bol pevný a tvrdý ani pestrá delová guľa a horel v poldeci zapálenej vonavej pálenky, ozdobený imelom, zapichnutým navrchu.

Och, bol to zázračný puding. Bob Cratchit sa osvedčil — a to s pokojným svedomím, — že ho pokladá za najlepšieho tvor svojjej ženy od ich sobáša. Pani Cratchitová zase oznámila, že teraz, keď jej spadol zo srdca kameň, môže sa priznať, že si nebola istá množstvom múky. Každý mal čo povedať o puding, ale to nik z nich nehovoril, ba ani nemyslel, že ten puding je veru dosť malý pre takú veľkú rodinu. Bolo by svätokrádežou niečo takého čo i len myslieť. Z Cratchitovcov každý by sa bol hanbil zmieniť sa o niečom takom.

Napokon sa obed skončil, zozbierali riad, vymietli kozub a nakládli oheň. Potom ochutnali obsah krčaha, a osvedčili sa, že je výborný; na stôl položili jablká a pomaranče, na pec položili lopatu gaštanov. Potom celá Cratchitovská rodina uhniedzila sa pri ohni do kruhu, ako hovoril Bob, mysliac na polkruh, a pred Boba Cratchitá položili celú zásobu pohárov: dva poháre na vodu a jeden bezuchý hrnček na mlieko.

Ale tieto práve tak prijali vriaci nápoj z krčaha, ako by boli zlatými kalichmi; Bob so žiarivou tvárou nalieval, kým gaštany sa s veľkým hukotom piekli a praskali na ohni. Potom prišiel prípitok Bobov.

— Moji drahí, nech nám Pán Boh dá všetkým veselú Vianoce! Majme sa všetci dobre!

Celá rodina to opakovala.

— Majme sa všetci dobre! — ozval sa malý Tim ako posledný.

Sedel vedľa svojho otca na malej stoličke. Bob držal v rukách jeho chudú ruku, ako keby mal dieťa tak rád, že ho chcel mať vždy vedľa seba a báť sa, že mu ho vezmú. (...)

Potom Bob Cratchit vyrozprával, že vie o peknom mieste pre Petra, ktoré by vynášalo, keby ho dostal, piných polšiesta šilingov.

Malé Cratchitčatá sa hrozne smiali pri myšlienke, že z Petra bude obchodník; sám Peter medzi dvoma koncami veľkého goliera zadumano pozrel do ohňa, ako by premýšľal nad tým, akému zvláštnemu nákupu by dal prednosť, keby mohol získať ten omračujúci plat. Potom vyrozprávala Marta, ktorá bola biednou učenicou u modistky, akú prácu konáva a koľko hodín pracovala v jednom kuse; na druhý deň si vraj chce dlho poležať v posteli, lebo bude sviatok, a ostane doma celý deň. Rozprávala aj, že kedysi videla grófkú a lorda, a že lord bol „asi taký veľký ako Peter“. Peter nato tak vysoko vytiahol svoj golier, že by sme mu vôbec neboli videli na hlavu, keby sme tam boli bývali. Medzitým gaštany a kréach ustavične kolovali; malý Tim spieval pritom pesničku o stratenom dieťati, blúdiacom v snehu; mal nariekavý hlasok a spieval veľmi pekne.

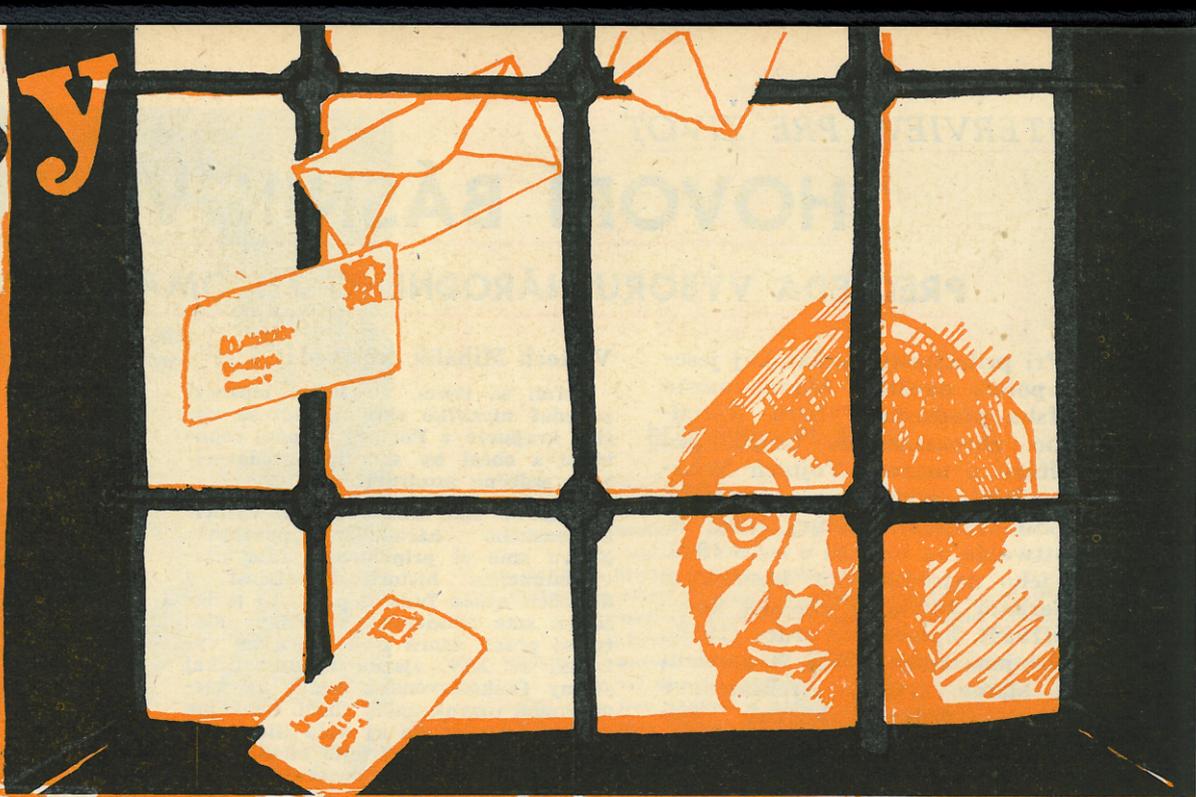
V tom všetkom nebolo ani stopy vznešenosti. Nebola to „lepšia rodina“, neboli pekne oblečení, topánky nemali ani zďaleka nepremokavé, šaty mali zodraté, a Peter pravdepodobne, ba iste vedel, ako to vyzerať z záložní. No, boli šťastliví a vďační, dobre sa spolu zabávali a boli spokojní so životom, a keď sa strácali, vyzerali ešte šťastnejšie ako lesklé kvapky duchovej fagle. Scrooge až do poslednej chvíle nespustil z nich oči, najmä z malého Tima.

Zatiaľ sa zotmelo a husto snežilo, a ako Scrooge s duchom išli ulicou, šírila sa z ohňov, hučiacich v kuchyniach, izbách a vo všetkých miestnostiach, podivná žiara. Tu ukazovalo blyskanie plameňa prípravu na útulnú večeru s teplými taniernami, dôkladne prehriatymi pri ohni a tmavočervenými záclonami, pripravenými na stiahnutie, aby vytvorili z izby zimu a tmu. Tam všetky deti domu vybehávali do snehu, aby boli prví, ktoré stretnú a uvítajú vydaté sestry, ženatých bratov, bratancov, sesternice, strýkov a tetky. Inde zase bolo na záclonach vidieť tieň zhromaždených hostov; inde zase skupinu pekňých dievčat v kožušinových čiapočkách a čizmách, všetky ťvrlíkaly naraz a ľahko cupkali k neďalekému susednému domu. Beda mužovi, ktorý ich videl, ako rozohriate vchádzajú — veď to dobre vedeli, šikovné, malé bosorky!

Keby bol človek súdiť podľa počtu ľudí, uberajúcich sa na návštevy, bol by myslel, že už nikto nezostal doma, aby ich privítal; zatiaľ však v každom dome očakávali spoločnosť a skoro zasypali kozub kurivom. Pane Bože, ako sa duch radoval! Ako odhalil širokú hrud', otvoril veľké dlane a vylieval a šíril štedrou rukou svoju žiarivú a nevinnú veselosť na všetko čoho sa mohol dotknúť. Ba aj zapalovač lampa, ktorý bežal pred nimi, trúsiať svetelné škvrny po temnej ulici, a ktorý bol vyobliekaný, aby strávil niekde večer, sa veselo zasmial, keď kráčal okolo ducha, a iste ani netušil, že má iných spoločníkov okrem Vianoc.

Dopisy

HENRY SLESAR

Když se ozval zvonek, odhrnula Margareta Lovenová záclonku a viděla, že její návštěvník je muž.

Sáhla si rukou na šedivé vlasy, stažené kolem hlavy. Nelíbila se a její domácí oděv byl ušit jen pro pohodlí. Margareta se o svůj vzhled nestarala. Třiašedesát let života ji naučilo, jak pomíjející je krása.

Otevřela venkovní dveře. Muž vypadal překvapeně.

„Slečna Lovenová?”

„Ano.”

Muž byl podsaditý, s ospalými očima. V rukou držel obálku a nervózně si s ní pohrával.

„Margareta Lowenová?”

„Ano, to jsem já,” odpověděla a nasadila úsměv určený pro podomní obchodníky. Muž nadzdvihl klobouk, pod nímž se objevily řídké vlasy.

„Jsem poručík Berger.”

Když vytáhl z kapsy legitimaci, pozvala ho dál.

„Co si přejete, prosím? Právě jsem se chtěla oblékat” —

„Jenom na okamžik, slečno Lowenová. Ahm — jste slečna?”

„Ano.”

„Promiňte, ale říkají vám známí Margie?”

„Ovšemže ne,” odpověděla rozhořčeně.

„Lituji, ale jméno, které jsem dostal, znělo Margie Lowenová, a adresa se shoduje.”

„Ach tak,” vyhrkla a ruka jí poděšeně vylétla k límci. „Vy... vy chcete mluvit s mou neteří. Je to dcera mého bratra a jmenuje se jako já. Co jí chcete?”

„Bydlí vaše neteř u vás?”

„Ano, ale teď je u sestry. Proč jí hledáte?”

„Mohli bychom se na chvíli posadit a pohovořit si?” řekl poručík.

Neochotně ho zavedla do pokoje. Když se posadil, otevřel poručík obálku a vyňal z ní několik papírů. Margareta ho s napětím pozorovala.

„Povězte mi něco o své neteři. Žije z vámi dlouho?”

„Asi šest let. Od té doby, co se její rodiče zabili. Je jako mé vlastní dítě.”

„Kolik jí je let?”

„Dvaadvacet.”

„Má hodně přátel?”

„Myslím, že dost. Proč?”

Poručík si povzdychl. „Bude to pro vás překvapení, slečno Lowenová. Nezajímali bychom se o tu záležitost, ale stalo se něco nepředvídaného. Na základě toho vám musím o vaší neteři něco sdělit. Již dva roky si dopisuje s jistým Raulem Collinsem —”

„A co —”

„Vím, že na tom není nic špatného. Možná že o tom dokonce víte —”

„Ne, nevím. Ale proč —”

„Raul Collins zřejmě našel její adresu v inzerátech nějakého dopisovacího klubu. Mají je ve všech možných časopisech. Vaše neteř si s ním pravidelně psala. Ovšem jde o to, že Collins byl ve vězení. Byl odsouzen na doživotí.”

„Cože?”

„Bohužel je to tak. Před několika lety se dostal do party, která se dopouštěla různých trestných činů. Při jednom vlepování zabil člověka. Byl by šel na elektrické křeslo, ale vzhledem ke svému mládí dostal doživotí. Teď mu bude asi kolem osmdvaceti let.”

„Nevěřím tomu,” zašeptala.

Opřela se a rozeplula si knoflíček u límce.

„Nevěřím tomu,” zašeptala.

„To by Margie nikdy neudělala.

Margie by se o někoho takového nikdy nezajímala.”

„Nebyl bych si na vašem místě tak jistý. Víte, jak to chodí. Bylo v tom něco romantického.” Trochu zrudl a podával jí svazek papírů. „Tohle jsme našli v Collinsově cele. Jsou to dopisy vaší neteře. A tady je její fotografie. Je to ona?”

„Ano. To je Margie.”

„Na celé té záležitosti by nebylo nic špatného. Ve vězení jsou všechny dopisy cenzurovány. Přečtete si jeden nebo dva...”

Margareta se zadívala na drobné, jemné písmo.

Drahý Raule

píšeš, že bys dal cokoli za to, abys mohl být se mnou. Věř mi, že po tom toužím právě tak jako Ty. Kdyby tak bylo možné uskutečnit naše bláhové sny... Vzdala bych se všeho na světě, jen abychom mohli žít spolu. Dokud se nestance něco, co naše životy přiblíží našim snům a našim představám o štěstí, jsem i já ochotna spokojit se s tím, co máme. Snad zatím naše dopisy zaplní prázdnotu našich dnů. Můžeme snít a prožívat naši lásku ve slovech, ačkoliv:

Slova nemají v moci lásku vyjádřit a v rádcích duše bývá pohřbena, i cit...

Ano, je nesmírně obtížné vyjádřit lásku v dopisech. A přece je naše korespondence to nejkrásnější, co jsem kdy zažila, i když moje slova nikdy přesně nevyjádří, jak tě miluji...

Ruka s dopisem jí poklesla a Margareta řekla: „Nechápu, jak to mohla Margie nechat dojet tak daleko. Je tak citlivá. Snad je trochu usedlá, ale vždycky měla zdravý rozum.”

Hlas jí ztvrdl. „Ale předtím jste říkal, že na tom není nic špatného. Proč jste sem tedy přišel?”

Poručík Berger si odkašlal.

„Raul Collins vedl skupinu vězňů, kteří se ve čtvrtek v noci pokusili o útěk. Dva z nich byli zabití, ale Raulovi se podařilo uprchnout.”

Margareta zbledla.

„To je strašné. Ale co s tím má společného Margie?”

„Slečno Lowenová, Collins bude potřebovat peníze, úkryt, pomoc. Nemá rodinu ani přátele. Je proto logické, že zamíří přímo sem.”

Srdce se jí divoce rozbušilo.

„Ale — ale je to příšerné. Co budete dělat?”

„Buďte klidná. Collins bude očekávat spojence, ne nepřitele. Bude pravděpodobně ozbrojen, ale když si zachováte chladnou hlavu, nic se vám nestane.”

Přesvědčivě se usmál. „Možná se našim lidem podaří chytit ho dřív, než se sem vůbec dostane. Rozhodně ho však zadrží lidé, kteří hlídají váš dům.”

„Co když ho nezadrží?”

„Musíme počítat se vším. Kdyby se mu podařilo dostat se do domu, zavolejte na toto číslo.” Sáh do kapsy a vytáhl bílou kartičku. „Budeme tu v minutě.”

Vstala a cítila, jak jí po zádech přebíhá mráz. „Díky bohu, že tu Margie není.”

„Jistě, je to tak lepší. Navrhli bychom vám, abyste také odešla, ale pochopte, že Collinsova touha uvidět vaši neteř nám dává jedinečnou příležitost, jak ho chytit. Budeme vám nesmírně vděční za spolupráci.”

Poručík vstal, sebral dopisy a vložil je do obálky. U dveří se zastavil.

„Ještě něco, slečno Lowenová. Neteř prosím nevolejte. Kdyby se o tom do-

věděla, mohla by provést nějakou hloupost.”

„Ne, nebudu ji volat,” řekla Margareta a trochu se zapotácela. Opřela se o stůl a řekla potichu: „Nechci, aby Margie někdo ublížil. Znamená pro mne hodně...”

„Dobrá,” řekl poručík na odchodu.

„Dáme vám ještě vědět.”

Margareta vyšla nahoru do ložnice, mechanicky se oblékla a natřela si rty rtěnkou, aniž vůbec pohlédla do zrcadla. V poledne se najedla a odešla z domu. V obchodě dlouho vybírala nákup na neděli. Tyto známé povinnosti ji odváděly od myšlenek na ranní návštěvu. V půl třetí se vrátila domů, unaveně ulehla na postel a oblečená spala až do šesti.

Když se probudila, začínalo se už stmívat. S nadcházející nocí její neklid vzrůstal. Několikrát odhrnula záclonu a vyhlédla ven do noci. Kromě několika policistů, kteří prošli ulicí a skryli se za stromy a keře, neviděla nikoho.

Když si připravila večeri, byla už klidnější a u televize ji už poručíkova návštěva připadala jako zlý sen.

Náhle zaslechla ze sklepa šramot. Vstala a vypnula televizor. Očima rozšířenými hrůzou hleděla na slabě osvětlené dveře vedoucí do sklepa. Téměř neslyšitelnými kroky se přiblížila, a když zdvihla hlavu a poslouchala se, klika dveří se pohnula. V další minutě hleděla Margareta do nejtmařejších očí, jaké kdy viděla. Patřily mladíkovi s chlapecky štíhlou postavou a hustými plavými vlasy. Chvilí na sebe hleděli s vzájemnou nedůvěrou. Pak k ní přistoupil.

„Nic vám neudělám,” řekl mladík, „slyšíte, nechci vám ublížit, tak se uklidněte. Nekřičte a nic se vám nestane.”

„Co — co chcete?” — vypravila ze sebe přiskrceným hlasem.

„Však víte, co chci. Jste Margiina teta, ne? Jistě o mně víte —”

„Nic o vás nevím, Margie tu není,” řekla.

„Pojďte,” řekl a uchopil ji za loket. Zavedl ji do pokoje a posadil do křesla. Sám se příkradl k oknu a vyhlédl ven. Uspokojen se k ní otočil.

„Kde je Margie?”

„Nechte mou neteř na pokoji. Vždyť ji ani neznáte —”

„To si myslíte vy. Znáám ji líp než —” Zmlkl a začal přecházet po pokoji. „Podívejte se, nemám moc času. Musím se co nejdřív setkat s Margií.”

„Margie tady není,” řekla a snažila se, aby se jí netrásl hlas. „Už jsem vám to řekla. Je na návštěvě u známých.”

„U jakých známých? Kde?”

„Nevím.”

Výhrůzně se proti ní postavil. Bála se mu pohlédnout do očí. A pak, jako by byl přemožen vlastní nejistotou a strachem, pokračoval jemně dál: „Musíte mě pochopit. Miluji vaši neteř. Nikdy bych jí nemohl ublížit. Potřebuju ji jen vidět a promluvit s ní. Musíte mi pomoci.”

„Ale já opravdu nevím, kde je.”

Začal přecházet po pokoji a zřejmě nevěděl, jak se má chovat k této dívce, kterou tak miluje. Jeho oči padly na fotografii na stolku.

„Je tak krásná...”

Margareta vzlykla.

„Nechte ji na pokoji! Neznáte ji! Je to ještě dítě. Vy nevíte —”

„Vím všechno, co potřebuju.”

Znovu se před ní zastavil a divoce pokračoval: „Víte vy, kolik mi bylo, když mě strčili do vězení? Sedm-

náct! A víte, jak dlouho jsem tam byl? Jedenáct let!” Otočila hlavu, ale on ji jediným pohybem donutil podívat se mu do očí. „Víte, jak je člověk ve vězení sám? Mezi tisíci chlapů se cítí úplně osamoceny. Víte, co to s člověkem udělá?”

„Ano, vím,” vykřikla.

„To si jenom myslíte. Margie mi dala něco, co —” Znechuceně se otočil a vyhlédl z okna.

Margareta se podívala na jeho štíhlou postavu a oči se jí zamílily.

„Tak dobře,” řekla tupě.

„Co?”

„Zavolám Margii, když si to tolik přejete.”

Raulova tvář se rozzářila, když pozoroval Margaretu, jak pomalu přechází pokojem a jde k telefonu. Číslo, které jí dal poručík, si pamatovala. Bez váhání je vytočila.

„Poručík Berger,” ozval se hlas.

„Tady je Lowenová. Je tu někdo, kdo chce mluvit s Margií —”

„Collins je u vás? Odpovězte jen ano nebo ne, slečno Lowenová.”

„Ano.”

„Zdržte ho nějak. Jsme tam za chvíli.”

„Ano, rozumím.”

Položila sluchátko a téměř vykřikla, když jí Raul uchopil za paži. Otočila se a uviděla jeho tvář zkřivenou vztekem.

„Zavolala jste poldy?”

„Ne!”

„Lžete! Ano, rozumím, napodoboval ji. Je to past. To jsem si mohl myslet, že se tu policajti objeví dřív než já.”

„Prosím, jděte pryč,” vzlykala Margareta, ustupující před ním dozadu. „Nemůžu vám pomoci. Nikdo vám nemůže pomoci.”

„Vy si myslíte, že vám to jen tak projde?” Vykročil k ní. „Že mě někdo může jen tak prásknout?”

„Budou tu v minutě —”

„Tak se tedy přiznáváte, že jste je zavolala?”

Vrhl se k ní a Margareta vykřikla. Zurivě se rozmáchl a v té chvíli Margareta nahmatala za svými zády zbraň. Uchopila těžký stříbrný svícen a v okamžiku, kdy jí Raul sevřel zápěstí jedné ruky, udeřila ho do hlavy. Raul se zapotácel a sesul na koberec. Pohlédla na něho a s hrůzou zpozorovala čerstvou krev, která mu smáčela plavé vlasy. Zprvu myslela, že je mrtev, ale podle nepravdělného dechu poznala, že je jen v bezvědomí.

Margareta klekla na zem a položila si jeho hlavu do klína. S hysterickým pláčem opakovala: „Můj miláčku, ubohý, ubohý miláčku...”

Policisté odešli po půlnoci. Margareta byla vyčerpaná, ale touha napsat dopis byla silnější než únava.

Zdvihla ze stolu fotografii své neteře, stejně jako tu, kterou před dvěma lety poslala Raulovi, a roztrhala ji na malé kousky. Pak usedla a začala psát dopis.

Nejdražší Raule,

právě jsem se od tetičky dověděla, co se přihodilo. Nemohu Ti ani vylíčit své zoufalství. Ale k něčemu se Ti přiznám a doufám, že mě kvůli tomu nebudeš pokládat za bezcitnou. Jsem ráda, Raule, že to takhle dopadlo. Jsem ráda, že se Ti ten bláznivý útěk nepodařil a že jsi opět ve vězení. Jsem ráda, že můžeme pokračovat v naší korespondenci a že naše dopisy, ti poslové naší lásky a něhy, budou opět putovat od Tebe ke mně a ode mne k Tobě...

HOVORÍ BÁSNIK VOJTECH MIHÁLIK

PRESEDA VÝBORU NÁRODNÉHO ZHROMAŽDENIA ČSSR PRE OSVETU A KULTÚRU

Pri príležitosti Varšavskej jesene poézie navštívil hlavné mesto Poľska predseda Výboru Národného zhromaždenia ČSSR pre kultúru a umenie Vojtech Mihálik. Tento vynikajúci slovenský básnik, laureát Štátnej ceny K. Gottwalda, sa narodil v roku 1926. K jeho najznámejším básnickým zbierkam patria: Plebejská košeľa (1950), Spievajúce srdce (1952), Ozbrojená láska (1953), Neumriem na slame (1955), Archimedove kruhy (1960), Vzbúrený Jób (1960), Trpky (1963), Appassionata (1964) a Sonéty pre tvoju samotu (1966). V. Mihálik je zároveň autorom skvelých prekladov zo svetovej poézie, o.i. z poľskej. Je nositeľom radu Polonia Restituta. Jeho poézia bola prekladaná do poľštiny.

Využili sme príležitosť a požiadali sme vzácneho hosťa, aby nám povedal o súčasnom rozvoji socialistickej kultúry v Československu. Je to otázka, o ktorej si naši čitatelia iste radi prečítajú.

Vojtech Mihálik odpovedá:

Veľmi sa teším, že mám možnosť povedať niekoľko slov na adresu našich krajanov v Poľskej ľudovej republike a chcel by som ich predovšetkým srdečne pozdraviť.

Nedávno sme oslavovali 30. výročie Slovenského národného povstania. Znova sme si pripomenuli túto najvýznamnejšiu historickú udalosť v dejinách nášho ľudu a pri tejto príležitosti sme bilancovali výsledky doterajšej práce, ktorú naši pracujúci vykonali od XIV. zjazdu Komunistickej strany Československa, práce na všestrannom rozvoji našej vlasti. Spokojne môžem povedať, že aj naša literatúra, umenie a kultúra pri tejto bilancii ostali čestné. Veľmi pozoruhodne sa rozvíja kultúrny život v oboch častiach Československej socialistickej republiky, no osobitne by som chcel zdôrazniť rozvoj kultúry na Slovensku, ktorý poznám lepšie a bližšie.

V poslednom období prebehli viaceré súťaže, literárne, umelecké, výtvarné, hudobné a výsledky týchto súťaží sú viac ako pozoruhodné. Vznikli nové zaujímavé umelecké diela na vysokej úrovni, ktoré dostanú čitateľa a poslucháča do rúk v najbližšom období. Osobitne aktívne sa prejavuje najmä mladá umelecká generácia, pre ktorú sa otvára široký priestor pôsobnosti a ktorá tento priestor sa aj snaží čo najlepšie využiť. Pritom aj staršie umelecké generácie sú stále aktívne. Veľmi zaujímavú novú básnickú zbierku napísal národný umelec Andrej

Plávka, ale aj ďalší ako Pavol Horov, Ján Kostra. Z prozaikov sa s novými knižkami predstavili Vladimír Mináč, Ján Papp, Peter Sevcovič a mnohí ďalší.

V poslednom období môžeme zaznamenať výrazný rozvoj ľudovej umeleckej tvorivosti. Znova sa aktivizujú súbory ľudovej umeleckej tvorivosti, tanečné a spevácke súbory, postavené na amatérskom základe, ktoré však v niektorých číslach dosahujú úroveň aj najlepších profesionálnych súborov. Veľmi výrazný je rozvoj nielen profesionálneho, ale aj ochotníckeho divadla. Ochotnícke súbory už siahajú po najnáročnejších divadelných hrách, ktoré prešli a sú overené na profesionálnych scénach, pričom pôvodná slovenská dramatická literatúra im dáva všetky možnosti. Nikdy dosiaľ sa ešte nestalo, že by v priebehu jednej sezóny divadlá v celej Československej socialistickej republike hrali 25 pôvodných slovenských hier. To svedčí aj o širokom rozsahu dramatickej spisby, aj o tom, že z tejto širokej základne sa rodia aj výrazné umelecké hodnoty. Spomedzi týchto hier takých päť-šesť má iste trvalé miesto v našej literatúre.

Mňa osobitne zaujima mladá generácia, jej ideová orientácia, chápanie svojich životných úloh a v tomto smere už tretí rok aj sústavne pracujem s mladými začínajúcimi autormi. Ich práce uvádzam raz mesačne na stránkach Nového slova a musím povedať, že týchto začínajúcich autorov sa hlási z celého Slovenska veľké

množstvo a vyrastajú spomedzi nich pozoruhodné talenty. Traja z týchto autorov a to Ondrej Čiliak, Eva Kováčová a Daniela Hyvešová už vydali svoje prvé básnické zbierky. Je prirodzené, že mladí, začínajú predovšetkým poéziou, ale mnohí z nich prejdú neskôr aj na prózu, na literárnu kritiku. Pozoruhodná je však ideová orientácia tejto mladej generácie. Je to orientácia na aktuálne životné problémy našej spoločnosti. Orientácia, ktorá sa s určitou skepsou díva na všelijaké formalistické výstrelky a ktorá chápe, že poézia, literatúra, umenie musí mať úzke spojivá so životom ľudu, musí odpovedať na najzávažnejšie otázky našej prítomnosti a musí si teda uvedomovať svoje spoločenské poslanie. Takéto chápanie úloh literatúry a umenia je mladej generácii blízke a preto aj veľmi živo a bezprostredne vo svojich prácach reaguje na všetko aktuálne, čo sa deje u nás alebo vo svete. Zdá sa mi, že je to generácia, ktorá má zdravé základy a že z jej radov vyrastú nové pozoruhodné talenty.

Nakoniec by som chcel poďakovať redakcii Života za možnosť prehovoriť na jej stránkach a chcel by som veľmi srdečne pozdraviť našich krajanov českých i slovenských v Poľskej ľudovej republike a z úprimného srdca zaželať im do ďalšej práce mnoho a mnoho úspechov, mnoho osobného šťastia a mnoho radostí.

ZAZNAMENALI: A. STOJOWSKÁ
a J. ŠPERNOGA

SVET BOHATÝ JE

Svet bohatý je v prostej ľudskej miere
smiešky a slzy pozorne si stráž:
neľutuj vecí, ktoré život berie,
len za tými smúť, čo sám postrácaš.

Nech by si prešiel zakliatými krajinami,
nech náhly úder pretal by ti hrud',
ak si bol k svojim darom ľahostajný,
nevyhovárať sa na osud.

Načo si čuchrať vlastné zlaté perie?
Nie páva, iba orla stíha pád.
Neľutuj vecí, čo ti život berie:
chci ich mať toľko, aby mal čo brať.

VOJTECH MIHÁLIK

Srdečne pozdravujem čitateľov
Života a želám im mnoho
úspechov a šťastia.

Vojtech Mihálik

ĽUDOVÉ BETLEHEMY NA SLOVENSKU

Je to odkaz vekov, poézia storočí, pevne zakotvená v našich srdciach, ktorá je tak stará a ľudská, ako tváre drevených figúrok v našich betlehemoch. Každý rok sa vraciame k tejto tradícii, rok čo rok sa snažíme stráviť Vianoce, sviatky mieru a pokoja, spolu s najbližšími, v rodinnom kruhu. Každý rok si želáme, aby všetky ľudské deti sa rodili do mierových, pokojných čias. Táto túžba po miere a pokoji je stará ako samo ľudstvo, žila v predstavách našich predkov, ktorí ju vtlačili do tvári, do pohybov a postojov betlehemských figúrok, výrečných vo svojej prostote, jednoduchých ako slová chlieb, otec, matka... Dieťaťko v betleheme dostáva naše, ľudské dary: ovcu, getetu bryndze, klobásu.

Blízka a známa je nám betlehemská krajina, ovce, bača, a valasi, ktorí zamreli vo veselom pohybe. Je to slovenský, ľudový, umelecký poklad znázornený v drevenej kráse.

Aj keď ľudoví umelci umiestnili vo svojich betlehemoch palmy, sú súčasťou našich bielych, zasnežených Vianoc; patria k spomienkam na naše detstvo spolu s koledami, vinšovníkmi a s malými i väčšími betlehemcami.

Tradiícia Vianoc je v našich srdciach, nech vám ju, milí čitate-

lia, priblížia tieto skvosty ľudovej tvorby.

Na Slovensku sú najznámejšie dve formy stvárnenia betlehemského motívu. Je to predovšetkým klasický komponovaný typ betlehemu zložený z jednotlivých figúrok, ľudí a zvierat, stromov a architektúry. Umiestňuje sa na poličku ozdobenú ešte úzkym, dlhým pomalovaným papierovým pásom. Iné betlehemy sú drevené, s drevenými, často maľovanými figúrkami a architektúrou.

Na našej snímke je stará slovenská betlehemská figúrka pastiera.

OD DUKLY PO PRAHU

DECEMBER

1. decembra 1944 vojská 4. ukrajinského frontu oslobodili Trebišov, Benkovec, Hencovec, Kolčov, Tušice, Vojčice, Hradište, Úpor, Baranč, Haraň a Jastrabice ● 15. decembra 1944 vojská 2. ukrajinského frontu oslobodili Šahy ● 20. decembra 1944 vojská 2. ukrajinského frontu oslobodili Šafárikovo, Behyne, Bátku, Rimavskú Seč, Malinovu a ďalšie obce ● 21. decembra 1944 vojská 2. ukrajinského frontu oslobodili Rimavskú Sobotu, Jesenské a viac ako 30 ďalších obcí, medzi nimi železničné stanice Opatovú a Hodejov. ● 24. decembra 1944 vojská 2. ukrajinského frontu oslobodili Levice, Plášťovce, Opatové Moravce, Žembe-rovce, Demandice, Tupú a Slatinu. ●

V novembri 1944 jednotky Červenej armády zvädzali tuhé boje s fašistami pri oslobodzovaní východného Slovenska. Len v dňoch 27. a 28. novembra 1944 oslobodili spod fašistickej okupácie asi sto slovenských osád a dedín. Pri oslobodzovaní obyvatelia sa všemožne snažili urýchliť postup Červenej armády. Napríklad v obci Rankovce v Trebišovskom okrese, kde okupanti pri ústupe vyhodili a úplne zničili most, obyvatelia veľmi rýchlo vybudovali nový, po ktorom mohlo zmotorizované sovietske delostrelectvo prejsť bez zastavenia a pokračovať v prenasledovaní a ničení fašistických jednotiek.

Dňa 1. decembra 1944 vojaci jednotiek 4. ukrajinského frontu Sovietskej armády po prechode cez rieku Ondavu oslobodili Trebišov. Po prechode frontu bolo v Trebišove prvé sídlo Slovenskej národnej rady na slobodnom území.

Za hrdinstvo a obeť postavili vojakom Sovietskej armády v Trebišove Pomník vďaka.

Dedinky pod Dargovom v Trebišovskom okrese boli úzko späté s partizánskych hnutím. V letných mesiacoch roku 1944 zorganizovala sa v horách severozápadne od Kravian a nad Bačkovom za pomoci sovietskych parašutistov partizánska skupina, s ktorou mali spojenie komunisti z obcí ležiacich pod Dargovom.

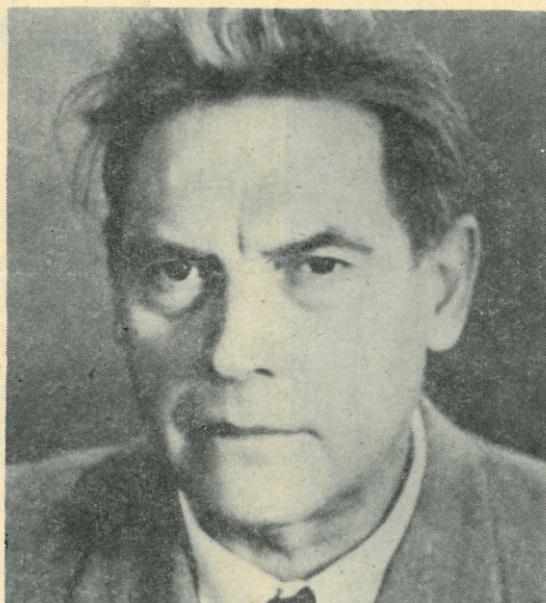
Koncom novembra 1944 prenikli jednotky sovietskej armády postupne až do Ondavskej nížiny a na niekoľkých miestach prekročili rieku Ondavu. Vtedy sa začal dlhý a ťažký boj o prelomenie fašistických obranných postavení a obsadenie Dargovského pohoria. 18. januára 1945 po mohutnom útoku jednotiek sovietskej armády fašistické vojská boli donútené opustiť priečody cez Dargov. Sovietski vojaci víťazne zavŕšili sedem týždňov trvajúci ťažký boj, jeden z najmohutnejších na území Československa. Na tridsaťkilometrovom úseku frontu, v boji o prechod cez Dargov, položili životy stovky hrdinov Červenej armády.

Na znak vďaky padlým v boji o Dargov bol roku 1954 odhalený v Dargovskom priesmyku Pomník víťazstva a 9. mája 1957 začala sa tu na bývalom mýnovom poli výsadba Ružového sadu vďaka a lásky ľudu Československej socialistickej republiky sovietskym hrdinom.

D.O.

LADISLAV NOVOMESKÝ

Oj život zvláštny
do sveta vplieta mnohé veci,
na ktoré človek nezlorečí.
Básnik z tých vecí veniec vije
a tvorí novú krásu poézie.

Ladislav Novomeský popredný slovenský básnik, národný umelec, 70-ročný. Narodil sa 27. decembra 1904 v slovenskej rodine v Budapešti. Tam prežil svoje chlapčenské roky, svetovú vojnu, pád monarchie a revolúciu. Na Slovensko sa vrátil s rodičmi v roku 1919. Učiteľský ústav absolvoval v Modreji, krátky čas učil v Bratislave a zároveň študoval na filozofickej fakulte.

Zážitky a búrlivé revolučné udalosti, ktorých bol priamym svedkom v mladosti, trvale ovplyvnili jeho ďalšie osudy, určili jeho literárnu tvorbu. Už ako dvadsaťročný vstúpil do Komunistickej strany Československa a stal sa jedným z popredných slovenských revolučných novinárov a kultúrnych publicistov. Ako redaktor Mladého Slovenska urobil z tohto časopisu orgán Voľného združenia študentov socialistov zo Slovenska, ktoré sa vytvorilo v Prahe. Potom nasledovala redaktorská práca v Pravde chudoby (neskoršie Pravda), a v Rudom práve.

Priatelil sa v Vladom Clementisom, s ktorým ho spájala viera v budúcnosť, v nový socialistický svet. V Prahe nadviazal styky s Nezvalom, Seiferom, Fučíkom, Konradom, Vančúrom a inými významnými českými literármi tvorcami. Stal sa jedným z popredných členov skupiny davistov - slovenskej avantgardy a bol spoluzakladateľom a dlhší čas aj spoluredaktorom literárno-kritického časopisu DAV, ktorý zohral významnú úlohu v procese komunistického a kultúrneho hnutia na Slovensku. Spolupracoval s Eudovým denníkom, Slovenskými zvesťami, s Tvorbou a i. Písal články, reportáže, eseje. Zúčastnil sa mnohých protivojnových kongresov (Moskva, Štokholm, Paríž, Madrid) a bol hlavným rečníkom na I. kongrese slovenských spisovateľov. Zo svojich medzinárodných, predvojnových ciest písal rozborov medzinárodnej situácie a prispieval k formovaniu protifašistického frontu. Ku koncu prvej republiky zúčastňoval sa ilegálnej práce Komunistickej strany Slovenska a neskôr sa stal členom V. ilegálneho vedenia KSS.

Keď sa v rokoch fašistickej poroby Slovensko pripravovalo na ozbrojený boj, bol vedľa G. Húsáka, K. Šmidkého a iných spoluorganizátorom Slovenského národného povstania, patrila k jeho politickému vedeniu. Po oslobodení Československa šesť rokov zastával významné štátnické a stranícké funkcie. Neopodstatnene obvinený z buržoázneho nacionalizmu, bol od r. 1951 väznený a odsúdený na 10 rokov. Prepustený na slobodu v roku 1956 a plne rehabilitovaný v roku 1963, vrátil sa do slovenského verejného a literárneho života.

Významný básnický talent Ladislava Novomeského sa rozvinul už v mladých rokoch. Debutoval zbierkou básní NEDELA (1927), v ktorej okrem pôsobivých osobných významí básnika dojima a poburuje vtedajšia sociálna nerovnosť, nespravodlivosť a ľudská bieda. Jeho ďalšia zbierka ROMBOID (1931), obsahuje prekvapivé motívy každodenného života. Verše v nasledujúcej zbierke OTVORENÉ OKNÁ (1935), prezradzajú básnikovu vyzrelosť a jeho neobyčajnú obrazotvornú schopnosť. Prelínajú sa v nich dobové problémy Slovenska s osudmi sociálne rozdeleného sveta. Zbierka SVÄTÝ ZA DEDINOU (1939), vydaná v Prahe už po nástupe nacistov, je básnickým protestom proti násiliu a neľudskosti, hrozbe fašizmu a vojne. V rokoch 1941 - 42 Ladislav Novomeský tvorí cyklus vojnových básní, ktoré vyšli až po roku 1948, pod názvom PAŠOVANOU CERUŽKOU. Je to básnický obraz sveta hrôzy a ľudského úsilia čeliť mu a premôcť ho. V zbierke STAMODTIAL (1964), básnik dokazuje, že ani najťažšie skúšky nemôžu zlomiť revolucionára, ktorý zostáva verný sebe. Poémy VILA TEREZA (1963) a DO MESTA 30 MINÚT (1963), za ktoré básnik dostal štátnu cenu Kl. Gottwalda, ako aj ďalšie básne, potvrdzujú vyspelý básnický talent Ladislava Novomeského a dokazujú, že bol a zostáva jedným z najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej socialistickej poézie, ktorá našla trvalé miesto v pokladnici národnej kultúry.

A.A.

SLOVNÍK ŽIVOTA⁽⁴⁾

VYSTRIHNI A ODLOŽ

POĽŠTINA	SLOVENČINA	ČEŠTINA
małżonek	manžel	manžel
małżonka	manželka	manželka
meżczyzna, maż	mužský, muž	mužský, muž
meżny	mužný	mužný
kobieta	žena	žena
kobiecy	ženský	ženský
dziecko	dieťa	dieťa
dziecko	nemanželské	nemanželské
nieślubne	dieťa	dieťa
dziecko	adoptované	adoptované
przybrane	dieťa	dieťa
dziewczyna	dievča	dievče, dívka
chłopiec	chlapec	chlapec
młodzienc	mładenec	mładenec
świeker (man- želov otec)	svokor	tchán
świekra (man- želova matka)	svokra	tchýně
teści (manžel- kim otec)	teści	tchán
teściowa (man- želkina mat- ka)	teścińa	tchýně
zięc	zať	zeť
synowa	nevesta	nevěsta, snacha
panna młoda	mładucha, nevesta	nevěsta
stryj, wuj	stryj, ujec, aj svák, sváko	stryc, svak
kmotr, kum	kmotor	kmotr, kmocháček
kmotra, kuma	kmotra	kmotra
drużba	drużba	mładenec
drużna	drużička	drużička
biedny, ubogi	chudobný	chudý, chudobný
chudy, szczupły	chudý, štíhly	hubený, štíhly

kołyska	kolíska	kolébka
kól	kól	kúl
mur	múr	zeď
zreszta	napokon,	ostatně
na koniec	nakoniec	nakonec
owca	ovca	ovce
baran	baran	beran, skopec
baranina	baranina	skopové
owczarek	ovčiak	ovčácký pes
owczarz	ovčiar	ovčák
baça	bača	bača
juhás	juhás, valach	ovčák
częściowy	čiastočný	čiastečný
niebawem	čiasťkový	dílčí
konieczna	čoskoro	brzy
rżec	ďatelina	jetel
hamować	erdžať	ržáti
hamulec	brzdíť	brzdíť
kąpiel	brzda	brzda
uzdrowiska	kúpeľ	koupel
kochanie	kúpele	lázně
miłość	ľúbosť	milování
miłosny	láska, ľúbosť	láska
rokoszny,	ľúbostný	milostný
przemily	ľubebný	rozkošný,
samowola	ľubováľa	řemilý
organy	organ	řemilý
organ	organ	řehany
usprawiedli- wienie	organ	organ
placik	ospravedlne- nie	omluvení, omluva
pomidor	osúch	placka, koláč
	paradajka,	rajské jablko,
	rajčina,	rajče
ramię	plece	rameno
barki	plecia	ramena, plece
rolniczy,	poľnohospo- dársky	zemědělský
rolny	prezývka	prezdívka,
przewisko		přízvisko

LUDIA PROKY UDALOSTI

DECEMBER - PROSINEC

- 1.XII. — Deň Afriky
- 1.XII.1839 — narodil sa Ján Klempa, slovenský národný buditeľ, publicista a vlastivedný pracovník (um. 26.X.1894),
- 1.-3.XII. — Mesiac poľnohospodárskej knihy,
- 2.XII.1809 — umrel František Faubín Proháčka, český literárny historik a národný buditeľ (nar. 13.I.1749),
- 2.XII.1919 — narodil sa Rudolf Jašík, slovenský spisovateľ (um. 30.VII.1960),
- 4.XII. — Deň baníkov a naftárov,
- 4.XII.1409 — bola založená univerzita v Lipsku,
- 4.XII.1884 — narodil sa Peter Kříčka, český básnik a prekladateľ,
- 4.XII.1941 — Sovietska armáda pri Moskve prešla do víťazného protiútoky proti hitlerovským armádam,
- 5.XII.1954 — konali sa prvé všeobecné voľby do národných výborov,
- 6.-13.XII.1945 — vo Varšave rokoval I. zjazd Poľskej robotníckej strany,
- 6.-11.XII.1971 — vo Varšave rokoval VI. zjazd Poľskej zjednotenej robotníckej strany,
- 7.XII.1844 — umrel Vojtěch Nejedlý, český spisovateľ z čias národného obrodenia (nar. 17.IV.1772),
- 7.XII.1954 — dekrét Štátnej rady o utvorení ministerstva vnútra, ako aj Výboru pre otázky verejnej bezpečnosti,
- 10.XII.1914 — narodil sa Július Lenko, slovenský básnik,
- 10.XII.1934 — umrel Ferko Urbánek, slovenský dramatik (nar. 30.VII.1859),
- 10.XII. — Medzinárodný deň ľudských práv,
- 12.XII.1964 — vyhlásenie nezávislosti Kene,
- 14.XII.1799 — umrel George Washington, prvý prezident USA v rokoch 1789-97, (nar. 22.II.1732),
- 15.-21.XII.1948 — Zlučovací kongres Poľskej robotníckej strany a Poľskej socialistickej strany. Vznikla Poľská zjednotená robotnícka strana,
- 15.XII.1859 — narodil sa Ludwik Zamenhof, poľský tvorca medzinárodného jazyka esperanta (um. 14.IV.1917),
- 16.XII.1899 — narodil sa Aleksander Zawadzki, poľský stranícky a štátny činiteľ (um. 7.VIII.1964),
- 16.XII.1948 — vyšlo prvé číslo Trybuny Ludu, orgánu ÚV PZRS (namiesto Głosu Ludu a Robotnika),
- 17.XII.1954 — umrela Zofia Naikowska, významná poľská spisovateľka (nar. 10.XI.1884),
- 18.XII.1909 — umrel Samuel Czambel, slovenský jazykovedec (nar. 24.X.1856),
- 19.XII.1884 — narodil sa Antonín Zápotocký, činiteľ československého robotníckeho hnutia, druhý robotnícky prezident ČSR, protifašistický bojovník a spisovateľ (um. 13.XI.1957),
- 19.XII.1906 — narodil sa Leonid BREŽNEV, generálny tajomník ÚV KSSZ,
- 20.XII.1809 — narodil sa Daniel Sloboda, slovenský ľudový básnik, národopisec a botanik (um. 10. XI. 1888),
- 20.XII.1944 — v Lubline otvorili Ústrednú stranícku školu pri ÚV PZRS,
- 20.XII.1970 — VII. plénum ÚV PZRS. Edward GIEREK bol zvolený za prvého tajomníka ÚV; vytyčenie zmien vo vedení spoločensko-ekonomického života krajiny,
- 21.XII.1834 — prvý raz odznela česká pieseň Kde domov můj, ktorú zložil skladateľ František Ján Škroup na slová Josefa Kajetána Tyla a ktorá sa stala súčasťou československej štátnej hymny,
- 21.XII.1874 — narodil sa Tadeusz Boy Zeleński, významný poľský prekladateľ, literárny a divadelný kritik, publicista, básnik a satirik (zahynul 3.VII.1941), výročí UNESCO,
- 22.XII.1944 — v Debrecine bola utvorená prvá maďarská demokratická vláda,
- 22.XII.1944 — utvorenie Vietnamskej ľudovej armády,
- 24.XII.1524 — umrel Vasco da Gama, portugalský moreplavec, objaviteľ cesty do Indie (nar. r. 1460),
- 27.XII.1846 — narodil sa Zikmund Winter, český spisovateľ (um. 12.VI.1912),
- 27.XII.1904 — narodil sa Ladislav Novomeský, slovenský básnik a verejný činiteľ, národný umelec,
- 27.XII.1939 — prvá masová poprava 107 osôb vo Wawri pri Varšave,
- 28.XII.1944 — jednotka Ľudovej armády „Za Wolną Ojczyznę“ vykoľajila nemecký vlak na trati Nový Targ - Chabówka,
- 29.XII.1964 — memorandum vlády PĽR vo veci utvorenia oblasti zmrazenia jaderného zbrojenia v strednej Európe,
- 30.XII.1874 — narodil sa Janko Jesenský, slovenský spisovateľ (um. 27.XII.1945),
- 30.XII.1947 — vznik Rumunskej republiky,
- 30.XII.1944 — I. roľnícky zjazd v Lubline, založenie Zväzu roľníckej svojpomoci,
- 30.XII.1944 — umrel Romain Rolland, francúzsky spisovateľ (nar. 29.I.1866),
- 30.XII.1944 — reaktivovanie Zväzu poľských harcerov,
- 31.XII.1877 — narodil sa Viktor Dyk, český básnik (nar. 14.V.1931),
- 31.XII.1944 — bola utvorená Dočasná vláda PR,

Naše rozprávanie o Primaciálnom paláci, bratislavských gobelínoch a o tajnej láske milencov Hero a Leandra možno začať aj takto:

Bolo to obdobie, keď po tragickej Moháčskej bitke v r. 1526, v ktorej zahynul aj samotný uhorský kráľ Ľudovít II., sa politické a hospodárske ťažisko prenieslo na Slovensko a keď Bratislava po obsadení Budína Turkami v r. 1540 plnila až do polovice 19. storočia úlohu hlavného mesta Uhorska, bola korunovačným mestom uhorských kráľov a sídlom uhorského snemu. Bolo to obdobie, keď na anglickom tróne vládol Karol I. Stuart (1600—1649), ktorému po víťaznej anglickej buržoáznej revolúcii, vedenej diktátorom Cromwellom, stali hlavu.

Vtedy, v rokoch 1630—1632, v Kráľovskej manufaktúre v Mortlake pri Londýne (dnes jeho predmestie), skupina flámskych tkáčov pod vedením Philipa de Maechta utkala podľa návrhov maliara a rytca Františka Cleyna z Rostocku gobelíny, ktoré sa dnes nachádzajú v Bratislave. Ich pravosť potvrdzuje anglická kráľovská značka — Jurajov kríž, votkaná do ozdobného okraja, ktorý z troch strán lemuje každý gobelín.

Neskoršie, v r. 1781, v Bratislave postavili Primaciálny palác pre prímasa Uhorska, ostrihomského arcibiskupa, Jozefa Bathyányho, ktorý bol potomkom významného rodu vysokej uhorskej šľachty. Palác púta pozornosť nielen imponantným zovňajškom, ale aj nádherou reprezentačnými miestnosťami, ktoré si arcibiskup Bathyány nechal prepychovo zariadiť, podľa dobovej módy feudálneho dvorského života.

Primaciálny palác, ktorý sa neskoršie stal bratislavskou Starou radnicou, bol svedkom mnohých historických udalostí; veď v Bratislave, v dome sv. Martina, boli korunovaní takmer všetci uhorskí kráľi a kráľovné, začínajúc kráľom Maximiliánom (1564—1576) a končiac kráľom Ferdinandom (1835—1848). V jeho miestnostiach bol 26. decembra 1805 uzavretý Bratislavský mier medzi Napoleonom a Františkom I. po bitke pri Slávkove. V r. 1847 zasadal tuna posledný raz stavovský snem a na tom mieste v r. 1848 bolo zrušené poddanstvo. Ten istý rok mali tuna hlavný stan Kossuthových vojsk a o rok neskôr odzneli tu cisárske rozsudky smrti nad maďarskými revolucionármi. Tu sa tiež nachádza dnes jediná kompletná séria gobelínov tohto druhu na svete, ktorú Mestská galéria zriadila v Primaciálnom paláci ako stálu výstavu spolu s exponátmi cirkevného umenia z 18. storočia.

História gobelínov, čiže tkaných nástenných kobercov z votkanými obrazmi, siaha do obdobia pred našim letopočtom. Dospelá najstaršie, z mnohými farebnými vzorkami, boli objavené v Egypte v hrobke faraóna Tutmosa III. Gobelíny boli rozšírené aj v starokresťanských a byzantských chrámoch a neskoršie sa uplatnili aj v hradoch, zámkoch a palácoch. Na rozhraní 15. a 16. storočia vo Francúzsku sa stali známe tkané koberce z manufaktúry starej francúzskej rodiny farbiarov a tkáčov — Les Gobelinovcov, po ktorých dostali pomenovanie. Ešte staršie dielne boli v Arrase vo Flámsku (dnes vo Francúzsku), odkiaľ pochádza aj poľské pome-

Talian Leonardo da Vinci namaľoval za šesťdesiatšesť rokov svojho života málo obrazov. Z jeho skromnej produkcie sa dodnes zachovalo len dvanásť diel — maľby, ktorých farby za päť storočí vybledli a často sa nezachrániteľne rozdrobili. Leonardo považoval maliarstvo za nástroj vedeckého výskumu a za metódu prostredníctvom ktorej mohol zverejňovať svoje objavy — vyhovovalo to človeku, ktorý vymyslel lietajúci stroj, ponorku, ktorý takmer objavil podstatu krvného obehu.

Len dvanásť obrazov — no a predsa je Leonardo da Vinci jeden z najslávnejších maliarov všetkých čias. Nejestvuje ešte jeden maliar, ktorého život by bol taký záhadný ako život Leonarda da Vinciho. Zdá sa, že tento muž bol plný protikladov. Nanávidel vojnu a pritom skonštruoval vojnové stroje. Nemohol vidieť vtáka v klietke, aby ho nevy pustil, no hľal jaštericiam žeravý kov do papúľ, aby mohol pozorovať, ako sa zviňajú v smrteľných kľúčoch. Vedel stlačiť jednou rukou podkovu, ale bol bezmocný, keď ho jeho najmilší sluha okrádal. Nezniesol pohľad na krv, ale pritom pítval mŕtvolu. O láske písal s pohľadom — a predsa namaľoval Monu Lisu, najslávnejší portrét ženy na svete. Ešte dodnes sa hádajú výtvarní teoretici, či magický úsmev Mony Lisy je milý, ukrutný, záhadný, prefikáný, potmehútsky alebo prekrásny.

Leonardo da Vinci patril medzi najkrajších mužov svojich čias. Ako mladík mal plavé kučery, nežný klasický profil a taký pôvab, že si ho musel každý obľúbiť — aspoň tak to zaznamenali kronikári v 15. storočí. Keď zostarol, pokrývala jeho prsia dlhá hodvábná brada a z tváre mu vyžarovali múdrosť a vznešenosť.

NEVYČERPATEĽNÝ VYNÁLEZCA

Leonardo da Vinci bol sochárom, architektom, maliarom, hudobníkom a básnikom. Skúmal anatómiu človeka a život rastlín, zaoberal sa fyzikou, mechanikou, chémiou, geológiou a činnosťou vody. Bol nevyčerpatelným vynálezcom a senzácie vyvolávajúcim inžinierom. Chcel zmeniť toky riek, presádzať hory a stavať stroje, v ktorých by lietali ľudia. Leonardo už v 15. storočí snívaj o vrtuľníkoch, padákoch a lietadlách. Bol prvým človekom, ktorý tvrdil: „Slnko sa nepohybuje!“ — sto rokov skôr, ako to zistil hviezdár Kepler. A bol tiež prvým „alpinistom“ v histórii. Ešte ako šesťdesiatročný vyliezol na Monte Rosu až do výšky 3000 metrov. Pred ním sa na nič čo podobné nikto neodvážil.

Svoje výskumy a poznania si Leonardo da Vinci zapisoval, ale nepísal normálne zľava doprava, ale zrkadlovito — sprava doľava. Bol ľavákom, a odtiaľ asi pramení jeho záľuba v tomto nezvyčajnom spôsobe písania.

Leonardo da Vinci sa narodil 15. apríla 1452 v jedno slnečné ráno vo Vinci, neďaleko Floren-

MALIAR

ZÁZRAČNÉHO ÚSMEVU

cie. Jeho otec bol známy advokát Ser Piero, jeho matka Katarína, bola slúžkou. Leonardo bol nemanželské dieťa, preto zostal u matky. Nemanželské deti obyčajne nežne príňú k svojim matkám. Otec pre Leonarda nejestvoval. A tak snívaj o nadpozemskom otcovi a veril, že je synom vetra.

Keď mal Leonardo päť rokov, jeho matka sa vydala. Chlapec jej bol na farchu, a tak ho roku 1457 dala do domácnosti jeho otca, advokáta Ser Piera. O chlapca sa starali otcovi príbuzní vo Vinci, najmä strýc Francesco. Až keď mal Leonardo 17 rokov, presťahoval sa aj so strýcom k otcovi do Florencie, kde otec prvý raz zasiahol do výchovy syna. Dal ho študovať matematiku — okrem toho sa Leonardo učil kresliť, hrať na hudobných nástrojoch a venoval sa umeniu.

SYN KONTRA OTEC

Leonardo da Vinci sa bránil proti otcovskej autorite nepresnosťou a neporiadnosťou. Zrejme videl vo svojom otcovi nepriateľa. Každú jeho žiadosť prijímal ako rozkaz. Neskôr napísal: „Rozkaz je slovo pána, vykonanie je otroctvo“. A Leonardo nechcel byť otrokom.

Veľký umelecký talent mladého Leonarda sa nedal prehliadnuť. Preto ho dali na učenie k maliarovi Andreaovi del Verrocchiov, v tom čase najvyhľadávanejšiemu učiteľovi vo Florencii. Bol to univerzálny génius: maliar, sochár, remeselník a vynálezca. U neho si mohol Leonardo osvojiť dokonale znalosti perspektívy, anatómie i botaniky.

Verrocchio bol Leonardovi bytostne príbuzný, preto žiak veľmi prilipol k svojmu učiteľovi. V roku 1472 — prijali už Leonarda do maliarskeho cechu vo Florencii a mohol samostatne pracovať... Ale on zostal ešte u Verrocchia, v ktorom našiel svojho druhého otca.

Je pozoruhodné, akú tému si zvolil Leonardo na svoje prvé dielo: Zvestovanie. V tom roku namaľoval obraz, na ktorom anjel oznamuje Márii narodenie Krista. Nikdy však nemaľoval Máriu s Jozefom. Jozef pre neho nejestvoval — rovnako, ako jeho vlastný otec, ktorému sa vyhýbal ako len mohol.

Nikde nie je však nijaká zmienka o tom, že by bol dvoril nejakému dievčaťu. Prítom sa veľmi staral o svoj zovňajšok, vyberane rozprával. Najradšej nosil ružovú tuniku, ktorá mu sotva siahala po kolená — oblek, ktorý v tom čase vôbec ne-

bol v mode. Jeho spoločnosť tvorili len ktorí sedával a hrával na flaute.

Leonardo vzrušoval ľudí svojimi plánami a vynálezmi. Nesníval v malom, veľké idey, ktoré vtedy nik nemohol. Chcel zmeniť tok rieky Arno, vystavať ciu v meste, bol to projekt, na ktorý v chýbali akékoľvek technické predpoklady.

Pretože chcel čoraz viac vedieť, veľmi, až trestuhodne, kariéru ako maliar zmluvu, ktorú mu ponúкло mesto Florencia 1478 prijal, aj si vybral preddavok, ale robil. Oltárny obraz pre mníchov zo Scopeto začal maľovať roku 1481, ale končil. Je to plátno Kláňanie kráľov, nedokončenom stave patrí medzi najdivovanejšie umelecké diela.

Leonardo sa učil, kreslil, písal a horúco noval. Jeho smäd po vedomostiach neustalo. Ľudia mu však boli celkom ľahostajní.

Netrápilo ho, ktorí páni užívajú jeho bo ktoré dvory zobia jeho maľby — mu dobre zaplatili a do ničoho ho nepriemerný ročný príjem nebol vyšší ako tridsaťtisíc korún. K tomu však mal zaopatrenie a kniežacie dary od svojich zlatu, látky, šaty, ba dokonca celé vinice.

ZIVOT CHUDOBNÝ NA

Leonardo žil osemnásť rokov — od roku 1500 — v Miláne u štátneho kniežata Sforzu, potom rok u štátneho vojvodu Borgiu, potom tri roky vo Florencii, k roku 1503 do 1506 zmluvu s mestskou radou sa z nepochopiteľných príčin presťahoval do Rima, kde ho obsadili Miláno a dal sa od roku 1507 do 1511 guvernérom Chaumontu. Neskôr zamenil toto miesto u pápeža Lea X. v Ríme až do roku 1513, keď nasledoval kráľ Františka I. do Anjou. Roku 1519 zomrel.

V živote Leonarda da Vinciho, chudobu, jestvovali len dve bytosti, ku ktorým mal blízky vzťah: k sluhovi a žiakovi Salai. Dvaťdesiatštyriročnej Lise Marii di Gherardini mu bola modelom k dielu Lise, ktorú si vymieňal umelecké názory. Salai sa v menom Gian Giacomo Caproti a pochádzal z Rima. Roku 1480, keď mal Leonardo 28

Kôň a jazdec.
Bronz.
Asi 1506—1508.
Múzeum v Budapešti

AVSKÝCH GOBELÍNOV

HERO A LEANDRA

novanie slávnych wawelských „arrasov“, ktoré tam boli utkané pre kráľa Žigmunda Augusta (1520—1572).

Báj o Hero a Leandrovi bola známa už v starogréckej, teda helenistickej dobe: neskoršie bola mnohokrát spracovávaná gréckymi a rímskymi básnikmi, stavala sa námetom mnohých hudobných skladieb a operných diel, znázorňovali ju stredovekí maliari svetového mená, o.i. Rubens.

Hero, ako sme už povedali, bola kňažkou zasvätenou bohyni krásy a lásky, Venuši. V jej chráme vo dne a v noci horel večný oheň, ktorý strážila Hero. Venušin chrám sa nachádzal v Sestos na európskom kontinente a Hero bývala v osamelnej veži stojacej vedľa, priamo nad morom. Po celý život mala ostať pannou, avšak zabudla na svoju prísahu. Upútala svojou krásou mládenca Leandra z málozijského Abydu. Mladí sa do seba zamilovali, ale svoju lásku museli skrývať pred všetkým. Strážili sa iba v noci. Každú letnú noc Leander preplával morskú úžinu, aby stretol svoju Hero. Cestu morskými vlnami mu ukázoval plameň lampáša, ktorý Hero každý večer zažala na veži.

Ale nadišla jeseň, prišlo obdobie nepohody a búrok.

Jednej noci, keď jesenný vietor rozbúrila vlny, Leander nevšímajúc si prosbu sestry Hermiony, aby neplával, vrhol sa do vln. Avšak cestu mu neukázalo žiadne svetlo. Lampáš, vyvesený Hero, zhasol. Leander stratil orientáciu a napokon vyčerpaný našiel smrť v rozbúrených morských vlnách. Hero márne vyčkávala Leandra do úsvitu. Na druhý deň našla jeho mŕtve telo na skale. V zúfalstve sa vrhla z veže do mora a našla smrť pri svojom milencovi.

Dej tejto lásky sa odohráva na piatich gobelínoch, ktoré znázorňujú: Stretnutie Hero a Leandra pri svätyni; Cestu Leandra k Hero cez Hellespont; Janthe oznamuje Hero príchod milenca; Hermiona odvádza Leandra od cesty cez rozbúrené more; Zúfala Hero nad mŕtvym Leandrom. Šiesty gobelín zobrazuje boha lásky Erosa smútiaceho nad tragickou láskou Hero a Leandra.

Okolnosti, za akých sa gobelíny dostali do Bratislavy, nie sú dosiaľ vysvetlené. Existuje niekoľko verzií ich putovania. Jedná z nich hovorí, že gobelíny po smrti Karola I. Stuarta kúpil kardinál Mazarin (1602—1661), ktorý vládol vo Francúzsku počas nepločnosti Eudovíta XIV. Potom ich kúpil kolínsky obchodník Jabach a od neho údajne arcibiskup Bathyány. Podľa inej verzie gobelíny vlastnil kardinál Mazarin, ktorý ich dostal ako dar od kráľa Karola I. Stuarta; neskôr sa dostali naumelecký trh, odkiaľ ich Bathyány odkúpil. Zasa tretia verzia tvrdí, že po smrti Karola Stuarta, Cromwell odpredal kráľovský majetok, medzi ktorých boli i bratislavské gobelíny. Odkúpil ich vraj kupec Ralph Graften, a od neho asi Jabach a ten ich predal Bathyánymu.

Ďalšou stále nevyriešenou záhadou je, prečo za dlhú dobu sa o existencii gobelínov nič nevedelo. Objavili ich až v r. 1903, keď bratislavská mestská správa kúpila Primaciálny palác od ostrihomskej kapituly a premenila ho na radnicu. Gobe-

líny našli počas renovovania interiérov paláca ukryté pod tapetami v miestnosti nazvanej Zrkadlová sieň. Odkiaľ sa tam vzali, kto ich ukryl?... Existuje iba domnienka, že gobelíny schovali pred napoleonským vojskom v r. 1805, alebo v búrlivých rokoch Jari národov v r. 1848—1849... História bratislavských gobelínov, zvaných tiež radničnými, dopĺňa veľký spor, históriu odisovského ostrihomskej kapituly a bratislavskou mestskou správou. Po objavení gobelínov, čo bolo veľkou udalosťou nielen v Bratislave, ale v celom Rakúsko-Uhorsku, kapitula žiadala gobelíny tvrdiac, že mesto kúpilo palác bez zariadenia. Mesto sa odvolalo na predpis, podľa ktorého veci skryté v stenách, sú súčasťou stavby a nie zariadením, a tak spor vyhralo. Gobelíny konzervované aj po poslednej vojne a stále exponované v Primaciálnom paláci, vzbudzujú neustále veľký záujem verejnosti.

SPRAC. ADAM ADAMEC

stahoval sa k majstrovi do izieb, ktoré tento obýval v staršej časti milánskeho hradného paláca Corte Vecchio. Kronikári hovoria o Salaiovi, že bol veľmi pécobný. Leonardo sám o ňom povedal: „Giacomo sa ku mne nasťahoval, keď mal desať rokov, aby u mňa žil. Na druhý deň som mu dal uši dve koše, nohavice a vestu. A keď som si odložil peniaze, aby som mohol tieto veci zaplatiť, ukradol mi ich z peňaženky. Giacomo jedol za dvoch a robil mi škodu za štyroch.“

Dvadsaťšesť rokov spôsoboval Salai škody v živote majstra. Klamal a kradol. Neraz sa len s veľkou námahou podarilo Leonardovi zachrániť svojho zverenca pred väzením. Napriek tomu ho neprepustil. Dal dokonca veno jeho sestre, platil chlapcovi garderobu a rozmaznával ho ročne dvadsiatimi štyrmi párami topánok, hodvábnymi košľami a zamatovými nohaviciami. O výdavkoch si viedol knihu ako nejaká starostlivá matka alebo — žiarlivý milenc.

Keď mal Leonardo 64 rokov, musel sa s ním rozlúčiť: Salai sa zdráhal nasledovať svojho pána do Francúzska. Na rozlúčku mu dal kniežaci dar: polovicu vinice neďaleko Milána a peniaze, ktoré mal odložené na stavbu domu. Týmto sa skončil jediný vzťah v živote Leonarda da Vinciho.

Ale láska určite nebola dôvodom, prečo Lisa Maria di Gherardiniová — Mona Lisa — zamestnávala päťdesiatročného Leoarda od roku 1503 až do jeho smrti.

Lisa Maria di Gherardiniová bola druhou ženou Florentínčana menom Francesco del Giocondo. Leonardo mal vo zvyku chodiť za ľuďmi, ktorých tváre ho upútali. Žena, ktorá mu sedela modelom k Mone Lise ho musela obzvlášť upútať. S krátkymi prestávkami maľoval obzvlášť upútať. S krátkymi prestávkami maľoval obzvlášť upútať. S krátkymi prestávkami maľoval obzvlášť upútať.

„Maliar sedí pohodlne pri svojej práci, dobre obliečený a nechá klzať štetec po krásnych farbách. Jeho byt je plný nádherných maľieb a lesknúcej sa čistoty. Prijíma veľa návštev. Niekedy počúvajú hudbu, niekedy svojej modelke predčítava z krásnych kníh.“

Vasari, prvý zo životopiscov slávneho Leonarda píše, že majster nechal hrať chlapcov na nejakom hudobnom nástroji, aby pobavili Monu Lisu počas dlhého sedenia. Odtiaľ vraj pochádzal jej úsmev.

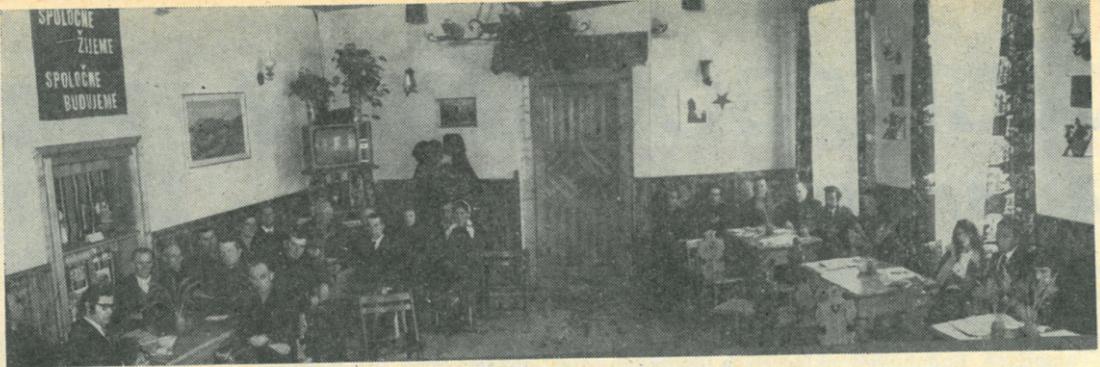
Lisa Maria di Gherardiniová si nemohla portrét nechať, pretože Leonardo ho až do smrti nosil všade so sebou a ukázal ho každému, koho stretol. Tak, ako dieťa každému ukazuje hračku, na ktorú je pyšné... Možno to robil aj preto, lebo za posledné roky života už nenamaľoval nijaký obraz.

V zime 1518 si Leonardo ľahol do postele a už viac nevstal. Len niekoľko žiakov ho navštevovalo — mládenčov, v ktorých chcel majster najst svoju mladost, ktorých však už nič nevedel naučiť. Ani jeden z nich sa nestal pozoruhodnejším maliarom. Svetu zostalo dvanásť obrazov Leonarda da Vinciho. Farby vybledli a rozdrobili sa. Predsa sú to však fascinujúce svedectvá, ktoré zanášajú po seba jeden z najkomplikovanejších a najepochnejších ľudí na svete.

Madona s dieťaťom. Ermitáž — z osobných zbierok Kataríny II.

TRADIČNÉ
 VÝROČNÉ
 PORADY

Porada v Jurgove na Spiši sa konala v prekrásnej, štýlovo zariadenej klubovni KSCaS. Snímky: M. Kaškiewicz

Najlepší dopisovateľ Života za rok 1974 — František Bednarčík z Novej Belej. Odmenu Zlatého pera F. Bednarčíkovi odovzdáva v Jurgove šéfredaktor Života Adam Chalupec.

V dňoch 9. a 10. novembra 1974 konali sa v Jurgove na Spiši a Hornej Zubrici na Orave tradičné porady dopisovateľov a spolupracovníkov Života. Krajania, účastníci porad, si úvodom vypočuli zaujímavé prednášky lektorov z Okresného výboru PZRS v Novom Targu na tému: Tridsaťročie PLR — výsledky, skúsenosti, perspektívy. Hovorili aj o problematike vidieka v súvislosti s uzneseniami XV. pléna ÚV PZRS.

Zhodnotenie časopisu Život dopadlo dobré. Zdôrazňovalo sa, že náš časopis má medzi krajanmi trvalé miesto, krajanovia naň čakajú a so záujmom čítajú. Konštatovalo sa

tiež že redakcia prihlíada, podľa svojich možností, k postulátom svojich čitateľov, že udržiava s čitateľmi blízke zväzky. Veľa času sa venovalo výmene skúseností medzi dopisovateľmi a spolupracovníkmi, ako ešte lepšie informovať redakciu o všetkých prejavoch spoločenského a organizačného života.

Čitateľia, ktorí sa najviac zaslúžili o popularizáciu Života, ako aj najlepší dopisovateľia, dostali odmeny.

Využívajúc fórum našich porad, vedenie KSCaS prerokovalo so zohromaždeným aktívom bežné organizačné záležitosti.

Záber z porady v Hornej Zubrici na Orave. Náš aktívny dopisovateľ a činiteľ KSCaS Ján Kovalík pri prejave.

ZELOV

Dne 4. ríjna t.r. se konalo zasadanie MNV v Zelově. Zasadanie zahájil místopredseda MNV Jan Szewczyk. Uvítal zástupce Okresného úradu z Lasku, vedúci finančného odboru a rediteľa komunálneho podniku; predložil shromážděným zápis z minulého zasadania a navrhl program porady.

V časti venovanej diskusi se o slovo prihlásilo přes patnáct radních, kteří většinou hovorili o postupu oprav, o pořádku, zásobování a kulturním životě v městě. Na dotazy odpovídali ředitel komu-

nálního podniku a načelník města.

Zprávu o rozpočtu za první pololetí letošního roku předložil načelník města. Vyplývá z ní, že z plánovaných 12 162 277 zlotých bylo zrealizováno 6 443 261 zl.

Informaci o plnění finančních úkolů socialistického sektoru v prvním pololetí 1974 přednesla účetní Úradu města Zelova.

Dále zasedání rozhodlo, že do poradního sboru načelníka města pro přestupky bude zvoleno dvacet členů — zaměstnanců závodů, které schválí ONV v Lasku.

Závěrečné diskuse se zúčastnilo osm radních.

Dne 9. listopadu t.r. se konala u příležitosti 57. výročí Velké říjnové socialistické revoluce v závodní klubovně slavnostní akademie. Úvodní projev přednesl předseda MV Fronty národní jednoty poslanec B. Cieniewski a hlavní referát o významu VŘSR a přátelství a spolupráci PLR s SSSR přednesl první tajemník MV PSDS s. Józef Tosik. V druhé části akademie vystoupily soubory všeobecněvzdělávacího lycea L. Waryńskiego a závodní soubory Zelovských bavlnářských závodů, které připravily pestrý pořad.

Na zelovském stadiónu v Piotrkowské ulici se 10. listopadu t.r. konalo fotbalové utkání „Włókniarz-Zelów” — „Pogoń-Zduńska Wola”. Zvítězilo mužstvo „Włókniarze” 2:0 a postoupilo na IV. místo.

sinci letošního roku. V nejbližší době zahájí provoz jatky a závod na zpracování masa v ul. Poznańské.

W.L.

13. listopadu t.r. se v klubovně družstva „Samopomoc Chłopska” konala schůze dozorců rady, na níž byla předložena a projednána zpráva o vykonání výrobních plánů za tři čtvrtletí 1974. Dozorčí rada se také zabývala zahájením prodeje ve dvou obchodních pavilónech v ul. Piotrkowské a Kilińského v pro-

Koncem října roku 1974 jsme koupili do klubovny KSCaS nutné doplňky zařízení za částku 2200 zlotých, již jsme obdrželi od kulturního oddělení Okresního úradu v Lasku. Obvodní výbor KSCaS v Zelově srdečně děkuje vedoucím tohoto oddělení s. Jabłońskému za ochotu a poskytnutou finanční pomoc.

OV KSCaS
 Zelov

SŮŤAŽ
 MLADÝCH
 RECITÁTOROV

Po niekoľkoročnej prestávke sme konečne opäť počuli na Spiši recitácie. Obvodný výbor KSCaS na Spiši usporiadal dňa 27. októbra t.r. v Novej Belej recitačnú súťaž na počesť tridsaťročia ľudového Poľska a 30. výročia Slovenského národného povstania. O meno najlepšieho recitátora sa uchádzalo 22 žiakov a žiačok zo spišských škôl, na ktorých sa vyučuje slovenčina, teda o.i. z Novej Belej, Krempach, Nedece, Kacvina, Vyšných Lapšov a Repisk.

Súťaž, ktorá sa konala v základnej škole v Novej Belej, bola — ako sme už spomínali — venovaná dvom významným výročiam. To spôsobilo, že tematický výber recitácií bol veľmi široký, o to viac, že väčšina súťažiacich si pripravila a predniesla po niekoľko básní, tak slovenských ako aj poľských. Počuli sme verše od súčasných aj starších autorov, o.i. od A. Plávku, K. Bendovej, R. Fabryho, P.O. Hviezdoslava, J. Bottu, J. Kráľa, E. Štúra a iných. Z poľských autorov to boli o.i. W. Broniewski, K.I. Gałczyński, T. Śliwiak a iní. Prevládala partizánska tematika, tematika boja za slobodu, lásky k vlasti a mierovej socialistickej výstavby.

Ako lahodne a dojímavovo znela v prevedení najlepšej recitátorky súťaže Márie Petráškovej z Novej Belej Pie-

seň o mieri; aká presvedčivosť a odhodlanie bojovať za slobodu vyznievali z básne Malý partizán, recitovanej Jozefom Džiadoňom z Repisk, s akou nehou recitovala Zofia Pitoniaková z Nedece básen venovanú jubileu ľudového Poľska — Ono má tridsať rokov.

Väčšina recitácií mala celkom slušnú úroveň, zároveň čo sa týka intonácie ako aj výslovnosti. Až na niekoľkých súťažiacich, ktorí sa zvlášť vynímali, väčšina bola pomerne vyrovnaná. Preto súťažná porota: inšpektor Osvetového oddelenia z Nového Targu, mgr. Jan Jagla — predseda, ako aj učiteľka Angela Zarębová a red. Ján Špernoga mala pred sebou tvrdý oriešok, aby spravodlivo rozdelila ceny. Jej rozhodnutie bolo nasledovné:

a) v skupine žiakov z tried I.—IV. dve prvé miesta obsadili Dana Šoltýsová z Vyšných Lapšov a Anna Klukošová z Novej Belej;

b) v skupine dievčat z tried V.—VIII. súverénne zvíťazila Mária Petrášková z Novej Belej. Tri rovnocenné druhé miesta obsadili: Helena Tomášová z Kacvina, Barbora Biegunová z Vyšných Lapšov a Mária Chalupková z Novej Belej. Tri rovnocenné tretie miesta získali: Mária Trzopová z Repisk, Mária Bednarčíková z Novej Belej a Leslava Klaková z Vyšných Lapšov;

c) v skupine chlapcov z tried V.—VIII. zvíťazil Jozef Džiadoň z Repisk, druhé miesto obsadil Miecislav Bizub z Vyšných Lapšov a tretie — Andrej Brizek z Krempach;

d) ostatným účastníkom súťaže porota udelila pochvalné uznanie;

Sláva víťazom, česť porazeným! Treba totiž povedať, že všetci — laureáti a ostatní — prejavili veľkú snahu a vynaložili nepochybne veľa úsilia, aby sa čo najlepšie pripravili na súťaž. Že tým druhým tentoraz nevyšlo, že v prednese sem-tam zaváhali, buď urobili nejakú chybičku vo výslovnosti, treba pripísať snáď iba tréme a pretekárskej horúčkovitosti, aká obyčajne sprevádza takéto podujatia. Odchádzajúce domov s peknými knižkami (držiteľia prvých troch miest obdržia okrem kníh aj diplomy), venovanými Ústredným výborom KSCaS a redakciou Život, iste si sľubovali, že na budúce to pre nich musí dopadnúť lepšie.

Najlepšie pripravený kolektív mala Nová Bela, za čo si skutočne zaslúži mimoriadne uznanie. Veľká vďaka patrí všetkým učiteľom, ktorí pripravovali žiakov a sprevádzali ich na súťaži, teda A. Slabovovej z Repisk, A. Zarębovej z Novej Belej, C. Biegunovej z Vyšných Lapšov, M. Bogackej z Kacvina, B. Majerczakovej z Nedece, J. Ščurkovi z Krempach a J. Galiniakovi z Novej Belej. Srdečná vďaka patrí zároveň riaditeľovi základnej školy v Novej Belej Nowobilskému, vďaka ktorému mohla súťaž prebiehať v tak milom prostredí.

Organizátori súťaže — Obvodný výbor KSCaS na Spiši sa zhostil svojej úlohy veľmi dobre. Bolo to skutočne vydaté a užitočné podujatie. Treba si len želať, aby podobné súťaže sa konali častejšie. Teraz čakáme na Oravu.

JAN KACVINSKÝ

30 LET PLR

SPOLEČENSKÝ

Psal jsem již o meziválečném období, o rozkouskávání zemědělských usedlostí v našem kraji. Tehdy měla naše mládež málo šancí. Sem tam se někdo přestěhoval do Zelova nebo do Lodže a našel si práci v továrně. Většinu však živila půda; přivydělávali si domácím tkalcovstvím (na ručních stavech) nebo jezdili na černo „na zakysy” (Saksonia — Sasko) na sezónní práce. První i druhý způsob dodatečného výdělků sloužil jednomu cíli: přikoupit od souseda kousek půdy a rozšířit hospodářství. Kromě toho si místní lidé přivydělávali i krejčováním, stolarinou nebo tesařinou.

Téměř v každé vesnici byla čtyřtřídní škola s jedním učitelem. V každé třídě byly tedy dva postupné ročníky. Za střední školu se platilo, nemluvě již o bytu a stravě. Internáty — také se za ně platilo — byly jen málokde. Vzdělání mládeže bylo nákladné a jen málokterý rolník si to mohl dovolit, ačkoliv nadaných dětí bylo dost. Nejvyšším dosažitelným místem na společenském žebříčku bylo učitelské povolání.

Hned po válce, po vystěhování do „staré vlasti” dvou třetin kucovských Čechů, po ustálení společenských a politických poměrů (ještě v úno-

ru 1948 zavraždily bandy v okolí Kucova tři mladé lidi), se před mládeží otevřely nové perspektivy. Pojilo se to, a je tomu tak podnes, s rychle postupujícím zprůmyslněním země, s novými možnostmi výdělků, s možnostmi vyučit se a vzdělávat.

Zpočátku šli mladí lidé do učení do tradičních řemesel: tkalcovství, zámečnictví, elektřikářství nebo u místního stolaře se učili stolarství, u tesaře tesařství. Kromě toho byla v místě otevřena zemědělská škola. Řadu let po válce organizovala osvětová komise kurzy pro dospělé, kteří neměli vysvědčení o ukončení základní školy, ať již příčina byla jakákoliv.

Jevily se snahy získat vzdělání širší a vyučit se v nových oborech. Učňovských učilišť s internáty bylo však stále ještě málo. Prakticky přicházela v úvahu pouze základní škola mechanizace zemědělství v Zelově, již také celá řada našich chlapců absolvovala; poměrně málo jich však v tomto oboru pracuje. Nejbližší všeobecně vzdělávací střední školy byly v Piotrkowě Trybunalském a v Radomsku. Protože však bylo málo míst v internátech, mohly je navštěvovat pouze některé děti. Konečně s maturitou mladý člověk dnes ještě ničím není. Po určité

SCHŮZE HLAVNÍ REVIZNÍ KOMISE

Dne 12. listopadu t.r. se v sídle ÚV KSČas v Krakově konala schůze Hlavní revizní komise, na níž bylo rozhodnuto:

- 1) zahájit přípravné práce za účelem sestavení zprávy HRK na V. sjezd KSČas;
- 2) svolat v listopadu a prosinci t.r. schůze RK oddílů, jichž se zúčastní předsedové a pokladníci OV a také členové HRK.

Členové Hlavní revizní komise se seznámili s výsledkem věcné kontroly činnosti KSČas, již provedlo oddělení pro vnitřní záležitosti VNV v Krakově.

W.L.

NOVÝ TARG

Ako vieme, prednedávnom sa Nový Targ obohatil o novú investíciu — okresný kultúrny dom. Tento nový kultúrny stánok, ktorého užitočnosť a plocha dosahuje ok. 3100 m², vyzerá skutočne impozantne. Nachádza sa v ňom o.i. hľadisková sieň pre 475 osôb, miestnosť pre záujmové krúžky — výtvarný, keramický a fotografický, výstavná sieň, prednášková sála, miestnosť pre zbor a balet, knižnica, čítareň, kaviareň pre 120 osôb atď.

F.B.

NOVÁ BELA

Dňa 20. októbra 1974 sa v Novej Belej konalo stretnutie občanov s poslancom Sejmu PRL, Tadeuszom Zapiórkowským. Schôdze sa o.i. zúčastnili: tajomník Okresného úradu v Novom Targu Lasak, okresný architekt inž. Tadeusz Jędrisko, náčelník obce Lopuszna mgr. inž. Andrzej Słupski a richtár N. Belej Jozef Bryja.

Vo svojom prihovore k voličom poslanec T. Zapiórkowski zdôraznil veľké pracovné výsledky v tridsaťročnom rozvoji ľudového Poľska a oboznámil prítomných s prácami Sejmovej komisie pre rozvoj poľnohospodárstva.

Nasledovala veľmi živá diskusia. Diskutéri hovorili o potrebe rozvíjania mechanizácie poľnohospodárstva a zvyšovania úrovne služieb poľnohospodárstvu. Mnohí roľníci hovorili o škodách, ktoré robí divá zver na poliach. Hovorilo sa zároveň o urýchlení výstavby cesty medzi Novou Belou a Biąlkou Tatrzańską. Náčelník obce mgr. inž. Słupski zdôraznil, že napriek nepriaznivému počasiu sa už tento rok začalo s výstavbou tejto cesty.

Na návrhy občanov Novej Belej, aby sa v našej obci vybudoval nový kultúrny dom, predstavitelia okresných orgánov odpovedali, že realizácia tohto návrhu bude možná v ďalšej budúcnosti.

Okresný architekt inž. T. Jędrisko vysoko zhodnotil

aktivitu občanov Novej Belej, ktorí v rámci osláv 30. výročia PRL brigádnicke vybudovali pomník hrdinom padlým počas druhej svetovej vojny.

Treba zdôrazniť, že takéto stretnutia sú veľmi osožné a potrebné. Občania majú možnosť predložiť svojmu poslancovi svoje problémy, zasa predstavitelia ľudovej moci priamo medzi svojimi voličmi nadobúdajú skúsenosti do ďalšej práce.

F. BEDNARČÍK

KREMPACHY

Hoci uplynulo už pár týždňov, chcel by som aspoň krátko pripomenúť milé prekvapenie, aké zažili obyvatelia Krempaceh. Na pozvanie miestnej odbočky družstva „Roľnícka svojpomoc“ našu obec navštívili estrádni umelci z Lodže, známi z obľúbených rozhlasových relácií pod názvom Veselý autobus; boli to Ryszard Zieliński, Anna Rosová a Zdzisław Horak. Lodzskí umelci predviedli v budove miestnej školy dvojhodinový program, v ktorom bolo mnoho humoru a satiry na ľudskú nerozumnosť, manželské hádky atď.

Po každom dejstve dobrého umeleckého programu, diváci zhromaždení vo veľkom množstve a najmä mládež, odmeňovali hercov búrlivým potleskom.

Úprimnu vďaka občanov našej dedinky si zaslúžili vedúci miestnej odbočky družstva Roľnícka svojpomoc, z podnetu ktorého sa predstavenie uskutočnilo.

Dúfame, že naše družstvo aj v budúcnosti bude do Krempaceh pozývať umelcov, ktorí by snáď mohli už zanedlho vystupovať v novom kultúrnom dome.

★

V Krempaceh už dlhší čas prebieha sláčikový kurz, ktorý navštevuje dosť veľka skupina asi 10 — 14-ročných dievčat a chlapcov. Nacvičujú v byte predsedu miestnej skupiny KSČas kr. Jána Petráška. V jedno nedeľné popoludnie vybral som sa za skupinkou týchto mladých huslistov, ktorí práve šli na jednu zo svojich skúšok. Ojedlo sme boli na mieste. Ani som sa nestihol dobre poobzerať a už som počul, ako si brnkajú a ladia svoje nástroje. O chvíľu začalo vyučovanie, ktoré viedol inštruktor kr. Karol Slovák. Všetci pozorne počúvali pokyny inštruktora, potom začali cvičiť už na svojich nástrojoch. Využil som príležitosť, kým mladí kurzisti rozopávali svoje škály, na rozhovor s ich vedúcim.

— Všetci sa skutočne snažia — povedal kr. Slovák —

a radi chodia na skúšky. Teším sa tejto ochote a dúfam, že všetci úspešne skončia tento kurz. Teraz v jesennom období budú mať viac času, čo nám dovoľí zintenzívniť cvičenia. Myslím, že na jar, keď uplynie rok nášho kurzu, podarí sa nám predviesť našim krajanom nejaký krátky koncert. Máme však hodne ťažkostí — pokračoval kr. Slovák. Predovšetkým chybnú nám do kompletu niektoré hudobné nástroje. Potrebovali by sme ešte nejaké nóty a vôbec hudobné príručky, no a samozrejme, aj väčšiu miestnosť pre nacvičovanie. Dúfam, že aspoň niektoré otázky nám pomôže vyriešiť naša Spoločnosť.

Tekst a snímky F. PACIGA

Dne 10. ríjna t.r. jsme na posledni cestě doprovodili naši milou krajanu Janinu Dubielczykovou, rozenou Semeradtovou, čtyřiceti šesti letou dceru Josefy a Ludvíka. Po dlouhé a nevyčerpávané chorobě vzala smrt péčlivou a milující matku desítileté dcerce a šestiletému synkovi, věrnou manželku a dobrou dceru. Budeme na ni vždy vzpomínat jako na pracovitou, energickou a moudrou ženu, jejíž život byl spjatý s jazykem a tradicemi našich předků, českých bratří.

Cest její památce!

Místní skupina KSČas v Kucově

POSTUP

době byla otevřena všeobecně vzdělávací lycea v Szezerowě, Kamiensku a konečně i v Belchatowě, který se stal sídlem úřadů okresu a měl střední školy s předválečnou tradicí, stejně jako Piotrków a Radomsko.

Nutno však zdôrazniť, že mládež, zvláště chlapci, volili (a je tomu tak i dnes) spíše školy technické, tedy průmyslovky, ktoré umožňujú dosáhnout rychleji samostatnosti a kromě toho umožňujú ďalší štúdium. Túto šancu využil od nás prozatím jen jeden mladý člověk.

Zajímavé je, že po válce si nikdo z naší mládeže nevybral učitelské povolání. Pouze jedna dívka je učitelkou na mateřské škole. V meziválečném období z našeho prostředí vyšlo osm učitelů. Někteří pracovali na školách Matice české na Volyni. Nikdo se od nás po válce ani nesnažil dostat se na medicínu. Zdálo by se, že naše mládež nestojí o povolání, která vyžadují osobního angažování a že je považují výlučně za zdroj příjmu. Byl by to však závěr nespravedlivý. Nesmíme zapomenout na to, že životní start těchto dětí, které musí od nejmladších let těžko tělesně pracovat, je mnohem nesnadnější než dětí městských. Určitou úlohu zde odehrávají i příklady, ne

vždy dobré. Z druhé strany nutno uznat určité okouzlení novou technikou, která fascinuje, ulehčuje život, ale současně se do něho vdirá, třeba i proti naší vůli. Kromě toho se chlapci mnoho nového dovidávají a učí na vojně. Dívky se zase rády hezky oblékají a proto se nejrady učí šít, plést, tkát, a mohou si i dobře vydělat.

Zcela nepopulární jsou humanistické směry vzdělání, jako např. polonistika, historie, filologie vůbec, atd. Myslím, že příčina je zcela prostá. Takové studium, to chce především hodně číst. A rozhodujícím činitelem je zde návyk, zájem o literaturu vůbec. Na čtení musí mít mládež čas. A venkovské děti mají času málo. Rodiče je honí do práce při hospodářství, které je přece hlavním zdrojem příjmu.

Stává se, že se vyskytnou děti s výborným hudebním sluchem a nadané, jiné dobře kreslí nebo malují. Jejich mimořádné nadání však doposud ani v jednom případě nebylo rozvíjeno a usměrněno. Je to škoda.

Část naší mládeže si našla zaměstnání v hornoslezských dolech, někteří absolvovali hornické školy, dva průmyslovku. V místě práce založili rodiny a dokonce již mluví hornickým nářečím.

MLÁDEŽE

Kdybychom dobře hledali, našli bychom v Košalinském vojvodství vrchního účetního, v Toruni zámečnicka, v JZD na Mazursku celou rodinu od nás, v proslulé „Boruté“ ve Zgierzu elektrotechnika, v Tomaszowě magistra chemika a další, v Piotrkowě Trybunalském kreslířku, účetního a elektrotechnika, v Čenstochově mistra elektrikáře s rodinou, u Radomska učitelku na mateřské škole, v Lodži právníka, mechanika a t.č. vojančí někde „naš“ železničář. Samozřejmě, jsou to namátkové příklady. Jsme svědky rozptýlení se našich lidí v důsledku nedostatku pracovních míst v bydlišti a jeho blízkém okolí.

Dnes je však situace jiná. Zahájily u nás výrobu nové podniky, rozšířily se ústavy a zemědělské služby. Zaměstnávají i naši mládež: traktoristy, techniky agronomy, zámečnický v dílnách, kancelářské síly. Byla zahájena exploatace ložisek šterku a také zde našli naši mladí lidé zaměstnání. Někdo by mohl namítnout: Přece belchatowský okres, to je hnědé uhlí, elektrárna! Ovšem, ale prozatím se vše teprve rozjíždí a ještě málo našich lidí zde pracuje. Několik je zaměstnáno u odvodňovacích čerpadel, pak tu máme tři zedníky a

jednu ekonomičku. To nejdůležitější, tedy vydobývání uhlí a výroba elektrické energie teprve přijde. Snad pak se naši rozprchlí odborníci vrátí do rodného kraje a budou zde pracovat. Avšak rodné domy už zde asi mít nebudou.

Naše mladší pokolení se dále vzdělává: dva studují na vysokých školách, víc než deset navštěvuje střední školy, z toho dvě děti všeobecně vzdělávací, čtyři zemědělské a čtyři zahradnické. Zahradník — odborník se u nás vyskytl teprve nyní. Je to zajisté ve spojení s poptávkou a také předpokládaným vzrůstem spotřeby zeleniny a ovoce. Naše oblast bude průmyslovým revírem a Belchatów bude mít místo dnešních zhruba 10 000 až 50 000 obyvatel.

A na závěr ještě jedna zajímavá věc. V meziválečném období byla pro venkovské dívky určitým „povyšením“ služba ve městě. Tato děvčata bývala většinou nemilosrdně využívána městskými paničkami. V městě úředníků, jímž byl např. Piotrków, nezaměstnané paničky chodily na trh třeba i jen pro maličkost vždycky se služkou, která za nimi v patřičné vzdálenosti nesla košík s nákupem. To patřilo k bontónu. Dnes, jak víme,

pomocnice v domácnosti docela zanikají. Sám znám jen jeden případ.

Na základě jistě nevyčerpávaných příkladů jsem se snažil ukázat čtenářům dosavadní a snad i budoucí cestičky, jež naši mládež vedly a povedou k společenskému postupu. Samozřejmě, je to pouze pokus o objektivní pohled na problémy naší venkovské mládeže. Je to dnes aktuální téma. Mnoho se píše i hovoří o konfliktech pokolení. Pokud se takový konflikt vyskytne, myslím, že je miren hlase mkrve. Tím, co humanisté nazývají láskou rodičů k dětem a naopak. Jsem přesvědčen, že tento cit existuje a lahodí obyčejně a velice lidem pomáhá. Dokonce i tehdy, když se vyskytne značný rozdíl mezi ideály, zvyky, věkem, vzděláním, názorem a úrovní života starých a mladých lidí.

Roste nová společnost, jejíž psychika není zatížena krutostí války; společnost cilevédomá, ale také žádající uznání svých práv na samostatné rozhodování. Snad těm mladým někdy chybí názorová vyspělost, jindy společenská uhlazenost. Ale to vše se ještě naučí; také humanizovat mezilidské vztahy.

N.

„Potrava je základní potřebou člověka. Na kvalitě výživy závisí zdraví společnosti a fyzický rozvoj mladého pokolení. Hojně a racionálně uhrázování potřeb národa na tomto úseku je neodlučitelnou součástí našeho programu budování společenského blahobytu v souladu s humanistickou náplní socialismu“.

Tato slova pronesl soudruh Edward Gierka na XV. plénu ÚV PSDS; jeden bod jeho pracovního programu zněl: „ZA DALŠÍ ZLEPŠENÍ VÝŽIVY NÁRODA A ROZVOJ ZEMĚDĚLSTVÍ“. Nyní, když již známe materiály z pléna a také řadu publikací o stavu výživy na světě, můžeme říci, že v pravou chvíli komplexně řešíme tento problém. Na základě věcné znalosti byl sestaven dlouhodobý program rozvoje výroby a hospodaření potravinami do roku 1990; současně byly zcela přesně určeny úkoly na nejbližší léta, a sice co musíme vyrobit a co budeme moci spotřebovat.

Výživa na světě a v naší zemi — to je široké téma. Bez ohledu na okruh našich zájmů každý z nás z hlediska vlastního každodenního stravování chápe a hodnotí situaci na tomto úseku.

Tedy otázka: jak se stravují lidé na světě a jak my? — je zcela příhodná.

Vědci a publicisté, zabývající se touto životní otázkou, dělají veškeré lidstvo na skupiny lidí SYTÝCH, NAJEZENÝCH A HLADOVÝCH. Sytých lidí je na zeměkouli 725 miliónů, najezených 375 miliónů trpících hladem 2,8 miliardy. Pro lepší pochopení nutno uvést, že každý sytý sní ročně 90 kg masa, 45 kg cukru, 230 litrů mléka a 290 vajec; najezený 60 kg masa, 40 kg cukru, 160 litrů mléka a 200 vajec a hladový jen necelých 12 kg masa, 11 kg cukru, 55 litrů mléka a 45 vajec. Z analýzy spotřeby potravin za poslední léta vyplývá, že spotřeba potravin ve skupině sytých a najezených citelně stoupla, zatím co hladovějí si situaci nepolepšili.

S přihlédnutím k tomuto nespravedlivému obrazu světa se ptáme, do které skupiny patříme dnes my? Aktuálně jsme uprostřed, tedy mezi najezenými. Pokud jde o maso, rozdíl činí 20 až 30 kg, spotřeba mléka a vajec je skoro stejná. Velký rozdíl, pro nás minusový, vystupuje u spotřeby zeleniny a ovoce. Vyskytuje se ještě celá řada dalších otázek, které musíme vyřešit, např. kvalita potravinářských výrobků, tedy zpracování.

Usnesení XV. pléna směřují k tomu, abychom se ocitli mezi sytými. Existují u nás všechny potřebné podmínky, abychom se do roku 1990 zařadili do této první skupiny a abychom již od dneška s každým dalším rokem pociťovali zlepšení na tomto úseku.

PROGRAMOVÝ REFERÁT POLITBYRA ÚV PSDS UVÁDÍ, že naše spotřeba potravinářských výrobků, která v roce 1973 činila 62,1 kg na osobu, musí dosáhnout 75 až 77 kg v roce 1980 a 85 až 90 kg v roce 1990. Bude

XV. PLÉNEM ÚV PSDS

POLSKO ZEMÍ ZÁMOŽNOU

citelně stoupat spotřeba mléka a mléčných výrobků (kromě másla): 263 litry v roce 1973, 310 litrů v roce 1980 a 340 litrů v roce 1990. Spotřeba vajec vzroste z 200 kusů na 230 a 270 kusů. Ovoce a ovocných konzerv (v přepočtu na čerstvé) z 34 kg na 60 a 80 kg, zeleniny čerstvé i zpracované z 96 kg na 120 kg a 145 kg.

Při realizaci těchto úkolů hlavní úlohu odehrá naše vlastní národní hospodářství; výroba potravin bude jedním z jeho nejdůležitějších výrobních odvětví. Nevylučuje to však mezinárodní spolupráci a výměnu, zvláště se zeměmi RVHP.

V zemědělství pracuje téměř jedna třetina dospělých obyvatel naší země. Polští zemědělci prosluli pracovitostí a láskou k svému povolání. Zkušenosti lidového Polska dokázaly, že jsou starostlivými hospodáři a že jsou schopni opanovat moderní metody pěstování hospodářských plodin a chovu dobytka.

Existují tedy všechny předpoklady pro to, abychom přijali a uskutečnili dlouhodobý komplexní program, který výrobu a hospodaření potravinami zvedne na kvalitativně novou úroveň“. (Z REFERÁTU S. E. GIERKA NA XV. PLÉNU).

Nutno připomenout, že otázky, o nichž jednalo a usneslo se XV. plénem naší strany byly již delší dobu předmětem výzkumu a studií, k nimž podnět dala právě PSDS. Z analýz vyplývá nesporný fakt, že stravování obyvatelstva v naší zemi se výrazně zlepšilo a že nastoupilo tak důležité vyrovnání mezi jednotlivými vrstvami obyvatelstva. Dále tyto analýzy ukazují i to, že neuhrazujeme ještě plně spotřebu pokud jde o jakostní potraviny, zvláště maso a masné výrobky. Je to hodnocení objektivní a na jeho základě činíme závěry pro další kroky. Všeobecně lze říci, že hospodářská politika musí vyřešit otázku výživy odpovídající svou úrovní našim podmínkám a potřebám dnes i zítra.

Mnoho závisí na zemědělství, které má všechny podmínky ke splnění svých úkolů. Půda, i když není právě nejúrodnější, může při intenzivním obdělávání dávat 36 až 40 metráků obilí z hektaru, 400 metráků cukrovky, 260 metráků brambor, tedy tolik, kolik se dnes vyrobí ve vyspělých zemích. Také podněbí u nás zemědělství přejde, ačkoliv se vyskytují občas odchylky. I se zbývajícími problémy si musíme umět poradit. Patří k nim především plně obhospodařování a intenzivní využívání orné půdy. Půda pro jiné než zemědělské účely musí

být přidělována obzvláště opatrně a šetrně. Zde nelze připustit žádnou toleranci. Nejsou to však jediné možnosti a rezervy. Plénem poukázalo také na to, že podmínkou zrychlení tempa výroby masa je rozšíření výroby krmiv. Je nutno rozvíjet chov dobytka, pěstování drůbeže a prozatím zanedbané pěstování sladkovodních ryb. Úkolů je mnoho ale i rezerv je dost. Předpokládáme, že náš zemědělec je pracovitý a dobrý hospodář, a to je pravda, a proto můžeme počítat s tím, že i nadále bude přispívat k rozvoji zemědělství a využívat všech možností, které se naskytou.

Stát udělí zemědělství pomoc, již lze nazvat pomocí dosud nevidanou. Bude vzrůstat podíl půd hnojených minerálními hnojivy, budou zajištěny kvalitní mechanizační prostředky pro zemědělství v potřebném množství, zlepši se vodní poměry, budou zvýšeny dávky chemických ochranných prostředků, provede se základní meliorace a bude zajištěna elektrická energie jako výrobní činitel. Zemědělství bude plynule a zásadně podporováno průmyslem a vědou atd... Plán počítá s tím, že do roku 1990 bude hektar obdělávané půdy nasycen technickým vybavením ve výši 30 000 zlotých (dnes 6000). Tedy během dvaceti let venkov obdrží stroje a zařízení za částku přes 700 miliard zlotých. Proto musíme během nejbližšího desetiletí investovat do průmyslové výroby zemědělských strojů a nářadí 100 miliard zlotých. V roce 1980 musíme vyrobit ročně 75 000 technicky dokonalých traktorů, tedy o 50% více než vyrábíme nyní. Taková je budoucnost našeho venkova.

„Budoucnost naší vesnice — to znamená výnosné, moderní socialistické

zemědělství, zajišťující zemi dostatek potravin a zemědělským výrobcům dobré pracovní podmínky a zámožný a kulturní život“. (Z REFERÁTU S. E. GIERKA NA XV. PLÉNU).

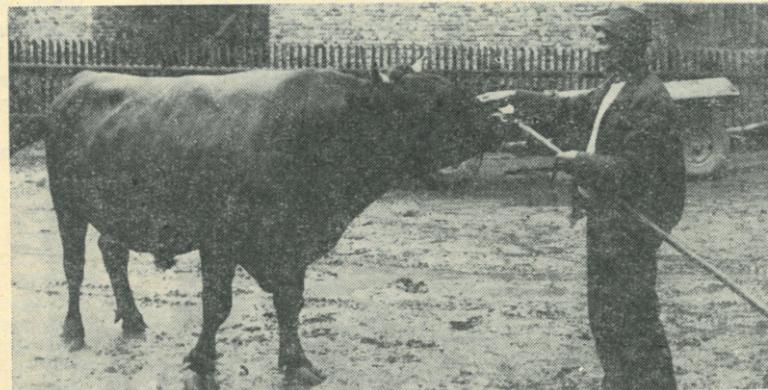
V posledních letech bylo pro venkov uděláno mnoho. Počínaje zrušením povinných dodávek až po zavedení všeobecné bezplatné zdravotní péče. Zvýšený důchod za předávanou půdu zajišťuje mnoha lidem klidné stáří. Zřizování stále většího počtu jeslí a mateřských školek, vyšší úroveň újezdnicích a odborných škol, nové vysoké zemědělské školy dávají venkovské mládeži možnosti dalšího odborného a společenského postupu. Činí se také vše pro stále zvyšování kulturní úrovně života na venkově. Toto vše musí přinést vyrovnání rozdílů mezi životem ve městě a na venkově, které ještě existují.

Uvědomujeme si, že model „sytého“ obyvatele neznamena pouze spotřebu určitého množství masa nebo jiných potravin, ale také dostatečné množství kvalitních průmyslových výrobků, jichž naše města a venkov stále více pohlucují a potřebují. Je to obsaženo v prohlášení, které praví, že strana je mluvčím soustavného, všeobecného zlepšování životních a pracovních podmínek, čili v programu, schváleném VI. sjezdem PSDS a důsledně realizovaném.

Při uskutečňování tohoto programu naší každodenní práci, jak rovněž toho, jež vytyčilo nynější XV. plénem PSDS a jež byl sestaven v těsné spolupráci se Sjednocenou lidovou stranou, musíme mít na zřeteli zveřejněné cíle celonárodní. Znamená to tedy, že platí pro všechny, pro dělníky i rolníky, kteří vnášejí do svého svazku novou náplň, pro ženy i mládež, pro pracující všech odvětví národního hospodářství. Cíl je formulován zcela jasně plénem naší strany: **POLSKO — ZAMĚ ZÁMOŽNÁ A HOJNÁ, ZEMĚ VYSPĚLÉHO SOCIALISMU!**

MARIAN KAŠKIEWICZ

Ferdinand Kubacka z Dolnej Zubrice chová plemenného býka. Má gazdovstvo zamerané na výrobu mlieka. Dodáva ročne ok. 13 tis. litrov mlieka. Snímka: E. Drozdowski

Z KALENDÁRA NA — JANUÁR — LEDEN

V zime, napriek názorom niektorých ľudí z miest, roľníci nemajú príliš veľa voľného času. Na poli je trochu práce. Treba ničiť ľadovú škrupinu na snehu, ktorý pokrýva oziminy. Za lepšieho počasia vyvážame na pole maštaľný hnoj a ukladáme ho do kopcov.

Avšak najviac času potrebujú roľníci na chovateľské práce. Každý deň treba zvieratá vyhánať na čerstvý vzduch. Musíme sa mimoriadne starať o dobré kŕmenie otelených kráv a teliat. Veľkú starostlivosť si vyžaduje kŕmenie kotných oviec. Ovciam najviac škodí vlhko a zlý vzduch v maštaliach, zato lepšie znášajú chlad. Musíme sa starať aj o hydinu. V každodenných krmovinových dávkach nesmú chýbovať vitamíny a minerálne sole. Kuriny musia byť jasné, suché, vzdušné a zvlášť oddelené. Totiž hydinu nesmieme chovať spolu s dobytkom. Je neobvykle dôležité, aby sme v kurinách namontovali v zime umelé osvetlenie, keďže to značne zvyšuje nosnosť hydin.

V ovocných záhradách bielime stromy a zabezpečujeme ich pred zajacmi. Voľný čas malo by sa venovať čítaniu odborných kníh a roľníckych časopisov. Zvýšené odborné vedomosti iste prispievajú k dosahovaniu lepších výsledkov v hospodárení.

Dnes chceme uviesť niekoľko rád týkajúcich sa ošetrovania a kŕmenia koní. V našich podmienkach nemožno hovoriť o podstatnom znižovaní počtu koní na súkromných gazdovstvách. Musíme si však uvedomiť, že u nás je ešte stále príliš veľa koní, ktoré značnú časť roka nemajú žiadnu prácu, teda zbytočne „objedávajú“ gazdovstvo.

Obloky v maštaliach pre kone mali by sa nachádzať vyššie ako v maštaliach pre kravy — horný okraj obloka by mal siahať ok. 2 m od zeme.

Horný okraj žlabu nemôže byť umiestnený nižšie, ako 1 m od podlahy. Je tiež dôležité, aby rebrína na seno nebolo umiestená príliš vysoko, lebo v opačnom prípade sa zvieratám práši do očí.

Okrem kŕmenia, veľmi dôležitou vecou je každodenné čistenie koní. Keď je kôň špinavý, zapáchajú sa mu póry v koži, čo brzdí dôležité životné procesy (dýchanie, odstraňovanie potu, atď.).

Pri kŕmení koní nesmieme zabúdať, že tieto zvieratá neznašajú zmrznuté buď znečistené krmivá, ktoré sa začínajú kaziť alebo ľahko fermentujú. Kŕmenie koní by malo byť podľa možnosti čo najlacnejšie. Teda pri voľbe krmív treba prihliadať k ich aktuálnym tržným cenám. Celkovo možno odporučať používanie objemových krmív vyrobených na vlastnom gazdovstve, ako napr. okpaniny, siláž a pod. Tieto krmivá sa oveľa lepšie oplácajú ako zrno. Siláž môžeme dávať v množstve 15 kg denne, zmiešanú s krmovinou kriedou v množstve 30 kg na kus. Okrem zemiakov a polocukrovky môžeme dávať mrkvu (15 kg denne, ako aj cukrovú repu (12 kg). Sečka by mala mať dĺžku 3—4 cm. Podávanie kratšej sečky je často sa vyskytujúcou chybou a spôsobuje slabšie trávenie. Prechádzanie z jedného krmiva na druhé by malo byť postupné.

Zvieratá musíme kŕmiť vždy v tom istom čase, najlepšie trikrát denne. Väčšia časť objemových krmív a polovica okopanín by mala pripadať na ranné a popoludňajšie kŕmenie. Koňom musíme dávať toľko vody, koľko chcú vypíť, ale nesmieme ich napájať vtedy, keď sú vypotené.

Tažko je presne ustáliť prácu vykonávanú konmi, preto ani nemožno presne určiť množstvo krmív, aké tieto zvieratá potrebujú. Praktickým

ukazovateľom dobrého kŕmenia je to, keď kôň v období ľahkej práce nestráca mesačne viac ako 5% váhy. Asi 3 — 4 týždne pred nastaním ľahkých prác, treba krmovinovú dávku postupne zvyšovať a po skončení týchto prác postupne znižovať. Na uvedenej tabuľke sú orientačné krmovinovú dávky.

Krmovinovú dávku pre kone na gazdovstvách s malým povrchom lúk a pasienkov.

Druh práce a obdobie kŕmenia	Krmoviny v kilogramoch						
	Variet	Obilné zrno	Dateľina	Slama	Zemiaky	Polocukrovka	Zelené krmivá
Eahká práca	I	1,5	4	4	12	—	—
1.11. — 31.3.	II	3	3	3	—	15	—
Stredná práca	I	4	3	3	10	—	—
1.4. — 30.4.	II	4	4	2	—	15	—
Stredná práca	I	5,5	—	4	—	—	15
1.5. — 15.5.	II	5	—	3	—	—	18
Eahká práca	I	3,5	—	5	—	—	15
16.5. — 15.7.	II	3	—	5	—	—	18
Tažká práca	I	6	2	2	—	—	10
16.7. — 31.10	II	5,5	2	2	—	—	13

NA SILVESTRA A NA FAŠIANGY

Moderné sú šaty z mäkkých a vzdušných látok, ako žoržet, šifón, mušelín, atlas, aksamiet, žakard, brokát či velúr. Popri šatách neslabnúci úspech majú sukne s večernými blúzkami. Moderné sú nábery, záhyby a zvony. Dĺžky sú rôzne, od kolien po členky, ba až celkom k zemi. Rukávy sú často široké — kimonové; môžu byť blízky aj bez rukávov. Celá škála farieb, od béžovej, odtienkov ružovej, bledomodrej a bledočervenej až po šedé a čierne.

Doplňky v tých odtienkoch ako šaty. Opásky úzke, najčastejšie šnúrovité, retiazkovité a špirálovité. Na nohách prevažujú klasické lodičky.

Nosíme trochu menej šperkov. Veľké brošne pripínané aj k opáskom, dlhé náhrdelníky a náušnice.

TÚTO ZIMU...

Nosíme široké a voľné kožuchy tak ako aj kabáty,

ktoré sú často šité do sedielka, sú nazberkané a majú nízko všité rukávy, najčastejšie raglánové. Moderné sú vložky do kabátov z umelej kožušiny alebo prešivaného vatelínu. Kabáty sú najčastejšie ušité z nepríliš hrubých, ale teplých látok, z tweedu, flaušu, lodénu, gabardénu a flanelu. Goliere, manžety a dokonca rukávy sú tiež zdobené kožušinou.

Vôbec kožušinou zdobíme všetko, dokonca hrubé vlnené svetre — kabátiky. K tomu teplé šály a čiapky, ako aj vysoké kozáčky, často šnúrované topánky na hrubej podošve.

PRE PLNŠIE A ŠTÍHLE

Pri nákupe rôznych častí odevu dbajme o to, aby všetko dobre „sedelo“, lebo čo nás stahuje, to vyvoláva dojem, akoby sme naozaj boli tučné. Dokonca aj u štíhlych žien vznikajú nepekné vankúšiky. Okrem toho pri prkúšičky stiahnutí trpí krvný obeh, to znamená, že je to ešte aj nezdoravé.

Rukávy s úzkou manžetou tlačia telo, okrem toho sa v takýchto šatách alebo blúzke rýchlo spotíme (bez ohľadu na to, že po celý čas sa budeme cítiť nepohodlne).

Príliš úzka podprsenka tiež tlačí telo najmä pod pažuchami a na chrbte, čo veľmi nepekné pôsobí najmä v priliehavých blúzkach alebo svetrikoch.

Ak je remienok topánok okolo členku veľmi úzky, ľahko nám napučnú nohy.

Keď je gumený pás na pančuchy o číslo menší vznikajú nežiadúce „vankúšiky“ na stehnách a v pase.

Golier, ktorý nedovoľuje ani len pokojne sa nadychnúť je okrem iného aj nezdravý pre štítnu žľazu.

OBLIČEJ V ZIMĚ

V zimě nutno obličej pečlivo ošetrovať. Ženy o tom dobre vedia, ale ne vždy sa tým riadia. A muži? Lépe nemluviť. Zopakujeme si teda všeobecná pravidla péče o pleť v zimě. Závisí na druhu pleti.

SUCHOU PLEŤ ráno myjeme kozmetickým mléčkom a potom nanášame mastný krém. Teprve pak upravíme obličej obvyklým způsobem, vhodným pro každodenní zaměstnání či pochůzky. Tedy obličej lehce napudrujeme (nejlépe prazdrem krémem), rty zvýrazníme vhodnou rtěnkou, upravíme oči atd. Po návratu domů make-up smyjeme opět kozmetickým mléčkom (nebo smetankou) a na čistou pleť naneseeme navhčující krém, který zabrání jejímu vysušení v ohřátých a suchých místnostech. Pleť prospěje, pokropíme-li ji občas výživnou pleťovou vodou nebo přiložíme-li na ni teplé obklady z heřmánku. Večer před spaním vklepeme do pokožky dobrý mastný krém.

MASTNOU PLEŤ ošetríme v zimě stejně, pouze krém musí být polomastný (např. Fascinata nebo Filoderma). Také pleťovou vodu volíme takovou, která stahuje póry, např. okurkovou.

Také muži musí v zimě svůj obličej ošetrovat. Vždyť je stejně vystaven působení mrazu, suchého vzduchu v často přehřátých místnostech a také, bohužel, času. Vhodným krémem pro muže je některý z krémů pro sport (např. Nivea). Po návratu ze zaměstnání by měli umýt obličej výživnou pleťovou vodou.

Pamatujme, že pleť, o níž pečujeme v zimě, bude mít svěží a zdravý vzhled i v létě.

ZO STARÝCH VIANOČNÝCH OBYČAJÍ

Také žijú v našich predstavách — beloba snehu, sivý opar, cez ktorý zíza na svet zubaté slnko. Večer sa zase všetko zahali do strieborných lúčov Luny...

Rodinka sa už poschádzala, pohoda tejto chvíle pôsobí na všetkých svojim čarom.

Štedrovečerný stôl je plný dobrôt a medzi nimi nesmú chýbať ani orechy, med, cesnak, hrach, jablká...

Od vekov vnášajú do sviatočnej nálady to, čo kedysi opätávalo mysle našich predkov.

Dnes si tieto obyčaje a zvyklosti pripomenieme, aby sme si aspoň oživilí požíu niekdajších vianočných dní.

ORECHY

sa hádzali do studne, aby nevyschla a aby v domácnosti bolo dosť potrebnej vody po celý rok. Potom hlava rodiny pri štedrovečernom stole rozhodila orechy do všetkých štyroch kútov v miestnosti so slovami: Moje milé kútky, nemám vás čím obdariť, iba týmito orechami, šťastie, zdravie... Každý prisediaci musel rozdruzgnúť jeden orech. Ak sa v škrupine objavilo zdravé jadro, znamenalo to, že dotyčný bude po celý rok zdravý.

MED

nesmel chýbať ani na jednom slávnostnom štedrovečernom stole. Podľa starých zvykov každý člen rodiny pred štedrovečernou večerou dostal od najstaršieho člena rodiny do úst lyžičku medu preto, aby mu med po celý rok pripomínal, že má žiť v sladkej rodinnej zhode. Med dostávali aj kravy „aby mali čo najsladšie mlieko“.

CESNAK

bol u našich Slovanov samozrejmom pochutinou na štedrovečernom stole. Podľa dávnych zvykov sa v natiarali na Štedrý deň všetky zámky na dverách bytu, na maštalích a všetky závoery na chlievoch. Vraj preto, aby bohovia zla nemali prístup do domu, aby kravy nepotratili, aby bolo dosť teliat a oviec. Inde sa ku každému

príboru dával strúčik cesnaku, ktorý mal človeka chrániť pred bolesťami a chorobami. Aj dobytek dostával do potraviny na Štedrý večer cesnak, aby bol chránený od všetkých neduhov.

JABLKÁ

sa dávali na štedrovečerný stôl už roku 1508, keď sa v Porýnsku objavil prvý vianočný stromček. U Slovanov bol zaužívaný zvyk, že každý člen rodiny pri štedrovečernom stole dostal za úlohu rozkrojiť jablko kolmým rezom na stopku. Ak sa v rozkrojenej polovičke objavila jadierka v podobe hviezdy, malo to byť predpoveďou, že človek bude po celý rok zdravý. Ak sa jadierka objavili v podobe kríža, bolo to zlé znamenie.

HRACH

sa rozhodzoval po dvore ešte pred večerou. Vraj preto aby sa hrachom nasýtili sliepky. Povrávalo sa, že tie sliepky, ktoré zjedia najviac hrachu, budú znášať najväčšie vajcia.

SOSOVICE

bola symbolom hojnosti v dome a bohatej úrody. Preto gazdiná po štedrovečerných obradoch nasypala každému do vrecka trochu šošovice so slovami: Budeš bohatý, budeš bohatý... Zvyšok šošovice rozhodol po zvyšku vianočného stromčeka so slovami: Daj gazdovi bohatú úrodu, daj gazdovi bohatú úrodu...

Vianočné obyčaje našich dedov vychádzali z každodennej potreby ich všedného života. Tieto zvyklosti boli opradené poverami, ktoré mali udržať rodinu pohromade, ochrániť ich pred nešťarmi, bolesťou a chorobami. V neposlednej miere prispieval k tomu, aby bola bohatá úroda, aby sa zveľadil majetok a statok. Pravda, pre mnohých to bola zábava a dôvod veselí sa.

LACO ZRUBEC

DECEMBROVÁ

DETSKÁ KRESBA

NA NEBI HODY BUDÚ, ŠKUBÚ HUS,
SNEH POLETUJE V PÁPERÍ,
ALEBO PREDSA SVÄTÝ MIKULÁŠ
SA S BIELOU BRADOU NA SVET TEPERÍ?

TÍ SVÄTÍ NA NEBI, NEŽ SVÄTÝMI SA STALI,
PREMNOHO TRPELI.

A VIETOR HÚŽVE SNEHY DO ZÁVEJOV
JAK DUCHY V POSTELI.

Z VEČERA NAD HLAVAMI SMUTNÝCH LÁMP
KNÍŠU SA ŽIARY GLORIOL.

KTO POSTÁL V TRPKACH POD NIMI,
UŽ ZA ŽIVOTA SVÄTÝ BOL.

LADISLAV NOVOMESKÝ

OBRÁZKY SI PEKNE SAMI VYMAUJTE PASTELKAMI!
(VYMAĽOVANÉ OBRÁZKY POSLITE DO REDAKCIE, NAJ-
KRAJSIE ODMENÍME KNIHAMÍ.)

Uprostred mora sa stretnú dvaja
plavci:

- Tiež stroskotanec?
- Veru, už rok.
- Rok — a od tej doby plávate?
- A čo je na tom divné?
- No... či vás to nenudí stále iba
plávať a plávať!?
- V pracovné dni ani nie, ale cez
nedeľu je to otrava...

Hovorí zajac zajacovi:

- Prečo máš obviazanú nohu? Vari
ta horár...?

CHA • CHA • CHA
CHA

CHI • CHI • CHI
CHI

- Horár.
- Postrelil?
- Nie, stúpil mi na ňu.

Sedia dve myšky na poli a pozorujú
večerné poletovanie netopierov.
Jedna z nich si túžobne povzdychne:

- Škoda, že mám taký zlý zrak,
hneď by som sa dala k letectvu!

Rozčúlila sa učiteľka:

- Ja viem, Stanko, že máš všetko
v maličku, len by som sa rada doz-
vedela, čo máš v hlave!

POZOR NA UŠI

Pri našom opakovaní niektorých základných zásad prvej pomoci musím sa, dievčatá a chlapci, zmieniť ešte o nebezpečenstvách, ktoré vás môžu postihnúť v radostnom čase zimných hier. Sú to omrzliny končatín a uší a zlomeniny.

K omrzlinám dochádza takmer väčšinou zbytočne. Na príčine sú si obyčajne tí, čo nechcú nosiť na sanicu či na lyžovačku čiapku na hlavu, ktorá by aspoň čiastočne chránila uši pred omrznutím. No a tí, čo si nedajú na ruky rukavice alebo nemajú so sebou rezervné, keď sa im jedny premočia. K omrzlinám na nohách dochádza vtedy, ak je obuv príliš

lahká, no aj vtedy, ak si oblečiete do správnej zimnej obuvi príhrubé pančuchy, takže nemôžete prstami nôh hýbať.

Omrznuté časti tela treba postupne a pomaly zahrievať. Najprv studenou, potom vlažnou, a až nakoniec teplou vodou. Nikdy nekladíme omrznuté časti tela priamo do horúcej vody! Po takomto ošetrení, ktoré si môžete urobiť aj sami, treba si už len vziať poučenie: aj zimné obdobie si vyžaduje správne oblečenie a správnu obuv! Pravda, pri omrzlinách ťažšieho stupňa musí zakročiť lekár! Domnievam sa však, že deti i vášho veku sa im nevystavujú.

A čo s kamarátom, ak pri sánkovaní zlomí ruku alebo nohu? Zlomenina, ako možno viete, bolí. Váš kamarát sa iste rozplače. Upokojte ho, niekto z vás nech sa okamžite postará o privolanie sanitky a potom už prikróčte k poskytnutiu prvej pomoci. Prvým predpokladom správnej prvej pomoci je znedybnutie končatiny podložením dlahy, palice, pravítka, prípadne doštičky. Poranenú končatinu pripevníme obvazom, šatkou, prípadne opaskom. Pri otvorenej zlomenine ranu prekryjeme sterilnou gázou či inou čistou tkaninou.

Ak je zlomená ruka, dáme ju do závesu tak, že konce šatky oviaže-

me okolo hrdla. Ak je zlomená noha priviažeme ju k zdravej nohe. Kamaráta neopustíme, kým nepríde sanitka. Akým príde, zakryjeme ho hoc aj vlastným kabátom, lebo poranenému človeku je omnoho väčšia zima ako neporanenému. Všetkých zvedavcov, čo sa okolo vás zhŕknu, pošlite preč.

Verím, že si budete dávať pozor, aby vás nijaké takéto poranenie nepostihlo. Vianoce sú tesne pred dvermi, mamičke a oteckovi by bolo smutno, keby ste chýbali pri štedrovečernom stole! Myslite na to, dievčatká a chlapci!

MUDr.
VIERA BRUCHÁČOVÁ
odborná detská lekárka

ZAHRAJME A ZASPIEVAJME POD ŠTROMČEKOM

AKÝ BUDE ŠTEDRÝ DEŇ? SPRÍJEMNÍME HO DARČEKMI, KTORÉ SME PRE SVOJICH NAJBLIŽŠÍCH VLASTNORUČNE ZHOTOVILI. POMOŽEME PRI PRÍPRAVE A VÝZDOBE ŠTEDROVEČERNÉHO STOLA A POTOM, KEĎ BUDEME PLNÍ RÁDOSTI, ZASPIEVAJEME SI PESNIČKU... A ZA OKNOM BUDE HUSTO SNEŽIŤ.

Štedrý 1 deň

Hudba: A. Melicher

V celom dome rozvoníava koláč, ryba, med i káva,
dneska večer každý z nás si dožiči.
Konečne sme všetci spolu,
zasadneme šťastní k stolu,
len čo prvá sviečka vzbĺkne v ihličí.

Za oknom už sneží a z veže bije šesť.
Večer nad kraj beží a žiari tisíc hviezd.
V takej chvíli z každej tváre strati sa zlý tieň.
Dnes nech nie je nikto smutný,
veď je Štedrý deň.

Málokto sa o to stará,
že čas beží z kalendára,
striedajú sa letá s časom dlhých zím.
Nech sa jeseň s búrkou mračí,
ráno zaznie koncert vtáčí,
jarné slnko z neba zasvieti nám s ním.

Biela vločka padá a z veže bije šesť,
večer na kraj sadá a žiari tisíc hviezd.
V takej chvíli z každej tváre strati sa zlý tieň,
lebo u nás po celý rok
býva Štedrý deň.

Moderato

U celom dome rozvoníava koláč, ryba, med i káva, dneska večer z Málokto sa o to stará, že čas beží z kalendára, striedajú sa

každý z nás si dožiči... Konečne sme všetci spolu, zasadneme letá s časom dlhých zím... Nech sa jeseň s búrkou mračí, ráno zaznie šťastní k stolu, len čo prvá sviečka vzbĺkne v ihličí... Za oknom už koncert vtáčí, jarné slnko z neba zasvieti nám s ním. Biela vločka

sneží a z veže bije šesť, večer nad kraj beží a žiari tisíc hviezd, padá a z veže bije šesť, večer na kraj sadá a žiari tisíc hviezd

V takej chvíli z každej tváre strati sa zlý tieň, Dnes nech nie je nikto smutný, V takej chvíli z každej tváre strati sa zlý tieň, lebo u nás po celý rok

veď je Štedrý deň, Dnes nech nie je nikto smutný, veď je Štedrý deň býva Štedrý deň, lebo u nás po celý rok býva Štedrý deň

MENO VESTÍ

Mikuláš: je to dobré, pokojné, jasné, ľahké a živé meno. Je najčastejšie tmavovlasý, nízky, štíhly s výdatným nosom a úzkymi, stisnutými perami. Oči má šedé, zelenkavé, hnedé alebo čierne. Vlasy rovné s lesklým odtienkom. Pochádza z robotníckej alebo roľníckej mnohodetnej rodiny. Od najmladších rokov poznal čo znamená nedostatok. Keďže nie je príliš nadaný, učí sa slabšie a obyčajne nadobúda iba základné odborné vzdelanie. Je svedomitým, ale málo inteligentným pracovníkom. Najčastejšie býva vodičom, poddôstojníkom, skladníkom alebo zámočníkom. Je pomalý ale zároveň nervóznym. Má rád hazard, alkohol a ženy. Žení sa mlado a má početnú rodinu, schopnú a vynachádzavú ženu, ktorá vie vyčariť z malých peňazí atraktívne jedlá a oblečenie.

Keď je Mikuláš roľníkom nehospodári príliš dobre a hoci je pracovitý, má stále nejaké ťažkosti.

Ako dieťa skoro spoznáva, čo je to práca, pociťuje nedostatok lásky a preto rýchle dozrieva. Miluje hudbu a závidí tým, ktorí vedia hrať na hudobných nástrojoch. Má dobrý hlas a sluch. Krásu dedí po matke, dobrej, ale neskúsenej žene. Otca má nervózneho, ktorý rád rozdáva bucháty za každé previnenie. Dlho býva mladý, ale pre ženy málo atraktívny. Je húževnatý, pomstivý, tvrdohlavo dokazuje, že má pravdu, následkom čoho mu pribúdajú nové starosti.

Kamaráti ho neberú príliš vážne, často sa mu vysmieávajú.

Pre Mikuláša najšťastnejším obdobím je vek 30 až 40 rokov, Nikdy nie je bohatý a ani nevie čo je to uspokojenie všetkých potrieb. Blíži ho často klamú a preto potrebuje pomoc. Vládne o ňom mienka, že je to nepríjemný človek.

TADMÍR

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADÁ ZA PREDSUDOK NAŠICH BABÍČIEK. OSTATNE, VEĎ JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA SNÍVA:

- Prameň s čistou vodou — životná radosť
- s kálnou vodou — stroskotané nádeje
- piť z neho — vieš využiť dobré okolnosti
- kúpať sa v ňom — zbavíš sa podozrenia
- vidieť tiecť lúkami — nádej na lepšie časy
- v dome vidieť — zisk a česť
- vyschnutý — nepríjemnosti v práci
- Príbuzných vidieť — dostaneš návštevu
- vidieť umierať — bohaté dedičstvo
- Prilba — len priamosťou získaš niečo
- Priekopa — skákať cez ňu — dosiahneš cieľ
- podnúť do nej — ťažké prekážky
- vidieť — dobre si zarobíš
- Prst stratíť — škoda
- porezať si ho — budeš milovaný
- Pudrenka — niekto ňu oklame
- zo zlata — bohatstvo
- Puška — márne veríš, že vyhráš

Pravník

EMERYTURY I RENTY W LATACH 1975—1980

W związku z licznymi pytaniami dotyczącymi reformy emerytalnej przewidzianej na lata 1975 — 1980 jeszcze raz wracamy do tego tematu. Reforma emerytalna obejmie sukcesywnie wszystkich uprawnionych do pobierania rent i emerytur, niezależnie od tego czy są oni już na emeryturze lub ren-

cie czy też uzyskają uprawnienia emerytalne w latach następnych. Podwyżki rent i emerytur dokonane zostaną z urzędu, nie wymagają więc składania nowych wniosków lub dodatkowych dokumentów. Osoby, które otrzymały tzw. renty najniższe zostały objęte podwyżką już z dniem 1 sierpnia 1974 r. Pozostałe osoby otrzymywać będą w latach 1975 — 1980 podwyższoną rentę. Podwyżka ta zostanie w ten sposób przeprowadzona, że każdemu uprawnionemu określi się kwotę emerytury lub renty przewidzianą na rok 1980 a następnie obliczy się pod-

wyżkę przypadającą na poszczególne lata przed rokiem 1970. W poszczególnych latach między r. 1975 a 1980 uprawnieni otrzymywać będą rentę wyższą od dotychczasowej o 1/6 tak np. osoba otrzymująca obecnie 2175 zł. emerytury (od zarobku 4.000 zł z 5 procentowym na staż w P.R.L. od roku 1980 pobierać będzie emeryturę w wysokości 2.800 zł., zaś w każdym z lat między 1975 a 1980 otrzymywać będzie od 1 stycznia danego roku po 104 zł. podwyżki. Najmniejsza podwyżka w r. 1975 nie może być niższa niż 80 zł., w następnych zaś latach niższa niż

60 zł. Dlatego też osoby pobierające mniejsze emerytury lub renty, wcześniej otrzymywać będą kwoty emerytury przewidziane w zasadzie na docelową podwyżkę w r. 1980 r. Dla przykładu pobierający emeryturę 1725 zł. (od zarobku 2500 zł. z dodatkiem za 25 letni staż pracy w PRL) uzyska 1975 zł. w r. 1980. Ponieważ podwyżka nie może być mniejsza w r. 1975 niż 80 zł., a w latach następnych niż 60 zł. emeryt otrzymana pełną docelową podwyżkę już w r. 1978. W 1975 — 80 zł., w 1976 i 1977 po 60 zł. i w 1978 — 50 zł.

W. FERFET

Weterynarz

NIEKTÓRE CHOROBY PORODOWE U OWIEC

WYPADNIĘCIE MACICY — Wypadnięcie macicy zdarza się w okresie poporodowym, przy utrzymaniu się przez dłuższy okres czasu otwartej szyjki, oraz przy zwiotczeniu wiązadeł macicy. W krótkim okresie po porodzie ukazuje się wynicowana część macicy. W takim wypadku trzeba działać ostrożnie ale możliwie szybko. Pomoc polega najpierw na odkażeniu wyłoczonej części a następnie na delikatnym włożeniu z powrotem wypadniętej części macicy. Po tym zabiegu należy zastosować wlewanie domaciczne ciepłego roztworu antyseptycznego.

ZATRZYMANIE ŁOŻYSKA — Łożysko w zasadzie zostaje wydalone po porodzie w dwie — trzy godziny. Zatrzymanie łożyska zazwyczaj przypisuje się błędowi żywienia (siano z kwaśnych łąk), wychowu lub też niedoborowi wapnia w organizmie. Dobre rezultaty daje przy zatrzymaniu łożyska kilka-

kratne przepłukiwanie, zakładanie czopków macicznych (jodoform 0,4 g i masło kakaowe 3,0 g). Kiedy zatrzymanie łożyska u tej samej owcy przy następnym porodzie powtarza się, lub wyżej wymienione środki nie pomagają — należy usunąć niedobory żywieniowe na podstawie zanalizowania dotychczasowego żywienia.

PORAŻENIE POPORODOWE — Jest to schorzenie przebiegające podobnie jak i u bydła. Występuje u owiec starszych mlecznych, wkrótce po odsadzeniu jagniąt czynnikiem uspokajającym jest zbyt obfite żywienie szczególnie ziarnem przy małej ilości pokarmu zielonego. W czasie choroby zwierzę wykazuje ciepłotę normalną. Chód ma chwiejny, z nosa brudnoszary wypływ, oddech głęboki ale zwolniony. Zazwyczaj z zwierzę leży trzymając głowę albo do góry albo zagiętą w lewą stronę. W leczeniu dobre wyniki osiąga się po wpompowaniu powietrza do wymienia. Zabieg taki należy powtarzać. Prócz tego zaleca się stosowanie dożylnie 10% chlorku wapnia z dodatkiem chlorku magnezu i glukozy.

ODWAPNIENIE PODCZAS CIĄŻY — Schorzenie charakteryzuje się

objawami zbliżonymi do zalegania poporodowego. W kilka godzin po porodzie występuje porażenie zadu przy objawach zapaści. Za przyczynę uważa się obniżenie poziomu wapnia we krwi. Leczenie polega na stosowaniu dożylnie związków wapnia z glukozą, oraz tak jak i w porażeniu poporodowym na wpompowywanie powietrza do wymienia.

ZAPALENIE WYMIENIA — Zapalenie takie występuje przede wszystkim po porodzie wskutek nagłego przerostu gruczołu mlecznego, wywołanego mlecznością. Czynnikiem uspokajającym do powstawania zapaleń są zaziębienie, złe warunki klimatyczne i wychowu. Również do zapaleń mogą przyczynić się jagnięta, które uszkadzają wymię mechanicznie przy ssaniu stwarzając bramę wejścia dla bakterii. Należy podkreślić, że najczęściej zapalenie wymienia występuje między 3 — 4 tygodniem po okoceniu się owcy. Zarazki wywołujące zapalenie wymienia znajdują się na wymieniu, a dostają się do niego przez kanał strzykowy lub rany strzyków. Rozprzestrzenianie się zarazka często wywołuje sam dojarz, dojąc owce z chorym wymieniem. W 3 — 4 tygodniu

po porodzie zwierzę wykazuje złe samopoczucie zmniejszenie apetytu, podwyższenie ciepłoty, sztywny chód, oraz duszność i sztywność tylnych nóg. Matki chore nie pozwalają się ssać. Mleko jest konsystencji gęstej, wykazuje żółte smugi. Po 2 — 3 dniach na wymieniu zauważa się czerwoną — sine plamy. Wymię obrzęka, przyczym górna jego powierzchnia staje się zimna i niebolesna. Rzadko stwierdza się wycinek słuzowy z nosa i oczu. W leczeniu należy zastosować częste dojenie, okłady z zimnej wody, przemywanie wymienia ciepłym roztworem octanu glinu, wcieranie maści ichtiolowej. Można stosować również penicylinę w zastrzykach w dawce 2000 jednostek na 1 kg wagi. Niezależnie od tego stosuje się przepłukiwanie wymienia 3% kwasem bornym lub rivanolem 1:1000. Przepłukiwanie takie należy powtarzać co kilka dni. Bardzo ważne jest tu zapobieganie, w którym odizolowuje się chore matki i przeprowadza odkażenie owczarni. Poza tym duże znaczenie mają częste przeglądy owiec i oddzielanie tych, które wykazują stwardniające zapalenie wymienia.

H. MACZKA

Zuzka

PEČENÁ RYBA S TEPLOU MAJONÉZOU

Rozpočet pre 4 osoby: 600 g ryby, soľ, hladká múka, maslo, víno, 3 žltky, ocot, cukor, čierne korenie, nové korenie, bobkový list, 2 dl vody.

Rybu umyjeme, pokrájame na porcie, osolíme, obalíme v múke a na masle opražíme do zlatista. Potom ju zalejeme asi 2 dl vína a dáme do rúry zapiecť. Ocot, cukor, čierne korenie, nové korenie a bobkový list uvaríme v 2 dl vody, precedíme, necháme vychladnúť, pridáme žltky a sňáme nad parou, až kým sa vytvorí tu-

há pena, do ktorej potom primiešame rozpustené maslo.

Rybu aj s vínovou šťavou dáme na misu a polejeme teplou majonézou. Veľmi dobre sa hodí ako teplý predkrm s chlebom.

DUSENÉ HUSACIE ALEBO PRSIA

Rozpočet pre 4 osoby: 600 g prs, 1/2 lyžice masťi, cibufá, 1 mrkva, 1 petržlen, kúsok zeleru, mleté čierne a nové korenie, soľ.

Na porcie pokrújané prsia opečieme na masťi, pridáme pokrújanu cibufku, očistenú, pokrújanú zeleninu, korenie, soľ a dusíme do mäkka. Počas dusenia podlievame horúcou vodou alebo vínom a mäso obraciamе kožkou nadol, aby sa dobre prepeklo.

Podávame so zemiakmi alebo ryžou a šalátom, pri-

padne aj s dusenou bielou alebo červenou kapustou, dusenou zelenou fazuľkou alebo tekvicou s kôprom.

JEMNÉ MEDOVÉ REZY

Rozpočet: 1 vajce, 100 g práškoveho cukru, 1 kávová lyžica studeného medu, 40 g margarínu, 10 g jedlej sódy, 250 g hladnej múky.

Krém: 2 dl kávy, 2 dl mlieka, 60 g hladkej múky, 50 g masla, 80 g práškoveho cukru.

Vajce, margarín, cukor, med miešame nad parou, kým sa všetko nerozpustí; potom pridáme jedlú sódu, zamiešame a. prelejeme do múky a na doske spracujeme na cesto, ktoré rozdelíme na tri časti. Každú časť rozvaľkáme na hrúbku stébla, dáme na vymastený a múkou vysypaný plech a upečieme.

Krém: Vývar zrnkovej

kávy dáme variť. Do mlieka zamiešame hladkú múku, a keď káva vrije, prilejeme mlieko s rozhabarkovanou múkou a povaríme na hustú kašu. Maslo vymiešame s práškovým cukrom a postupne pridávame vychladnutý krém. Dobre vymiešaným krémom plníme vychladnuté upečené listy a necháme asi 2 hodiny stáť; potom pokrájame a pocukríme.

ORIEŠKOVÉ PUSINKY

Rozpočet pre viac osôb: 6 bielkov, 150 g orieškov, 300 g práškoveho cukru, 4 bielky, zomleté oriešky a práškový cukor miešame na sporáku do zhustnutia. Necháme vychladnúť, primiešame sneh ušľahaný z 2 bielkov s cukrom, premiešame a na vymastený plech natriekame pusinky, ktoré v strednej teplej rúre usušíme.

ŽIVOT CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE Ukazuje się do 15 każdego miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI ŤAŽKOSTAMI A ZALEŽITOSTAMI, KTORÉ VAS ROZČUEUJÚ? NAPIŠTE NAM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nac. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: František Bednarčík (Nowa Biała), Augustin Bryja (Łapsze Wyżne), Mirona Čížková (Zelów), Jozef Gribač (Podwilk), Jozef Grigřák (Niepołomice), Vladimír Hess (Lublin), Bronislav Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Ján Krišík (Krempachy), Wacław Luściński (Zelów), Lýdia Mšalová (Zubrzyca Górna), Lýdie Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), Alžbeta Stojowska (Warszawa), František Svetlák (Lipnica Mała), Jan Svintek (Plekielnik), Ján Špernoga (Warszawa), Ružena Urbanová (Gęsiniec), Zofia Vastelaková (Łapsze Niżne), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jeź. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenia na jeź. słowacki — Alžbeta Stojowska. Weryfikacja stylistyczna tekstów słowackich — Ján Kacvinský. Korekta jeź. słowackiego — Ján Špernoga. Red. tech. — Kazimiera Komosa. Oprac. graf. Jana Kosmanová.

Nadsyłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa - Książka - Ruch”. 00-480 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

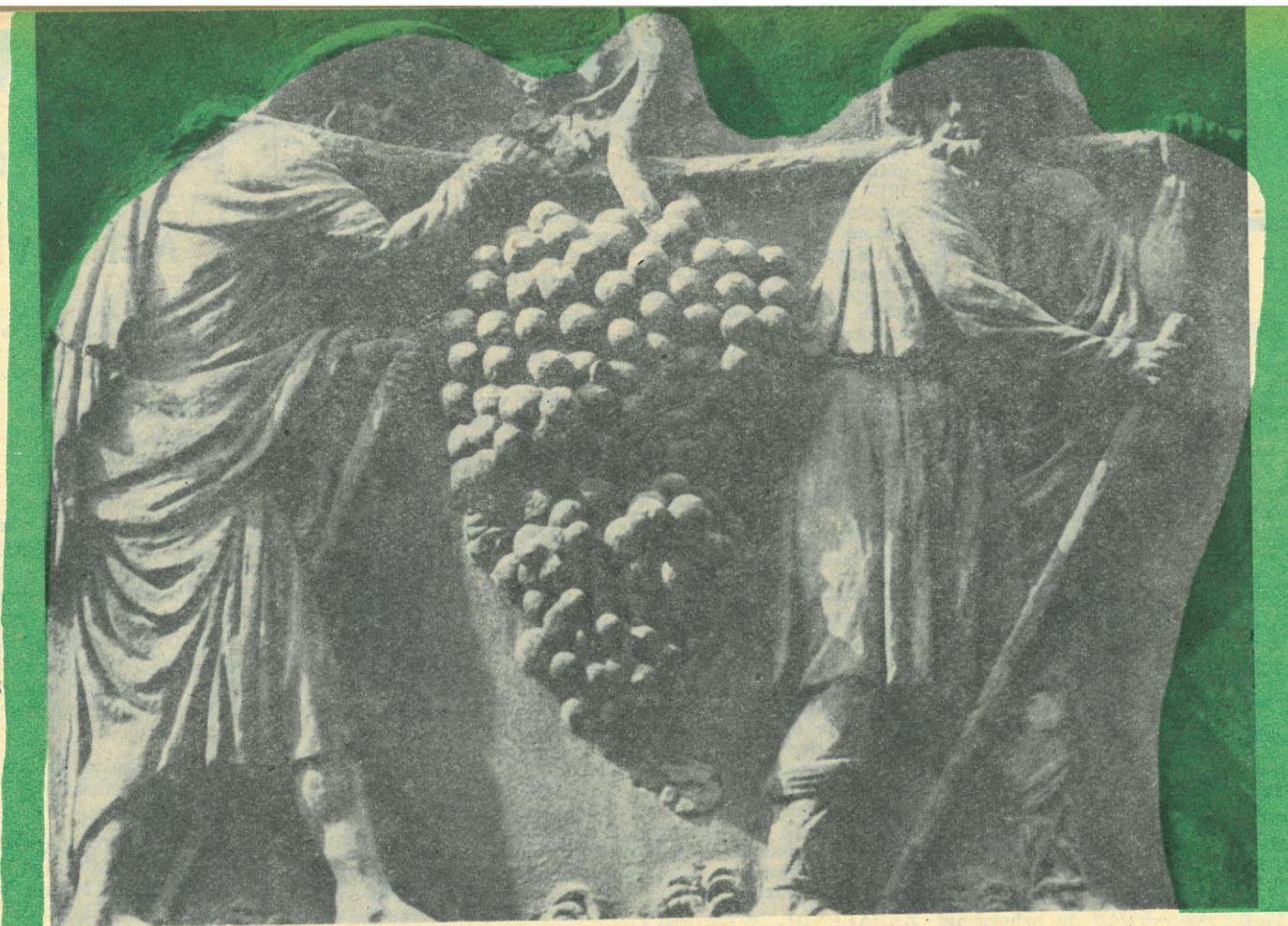
Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeratę na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40%.

Numer oddano do składu 9.XI.74 r. Podpisano do druku 10.XII.74 r.

Druk Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1623. N. 3840. Nr indeksu 3861. W-53.

Reliéf z pražského domu „U modrého hroznu“
Snímek: Jiří Doležal a Ivan Doležal

LEDEN

1. S NOVÝ ROK
2. Č Blahorád
3. P Mečislav
4. S Blahoslava
5. N EDVARD
6. P Tři králové
7. Ú Vilma
8. S Čestmír
9. Č Vladan
10. P Břetislav
11. S Bohdana
12. N PRAVOSLAV
13. P Veronika
14. Ú Radovan
15. S Blahomil
16. Č Vladimír
17. P Drahoslav
18. S Vladislav
19. N DOUBRAVKA
20. P Ctislav
21. Ú Běla
22. S Slavomír
23. Č Zdeněk
24. P Milena
25. S Miloš
26. N PAVLÍNA
27. P Přibyslav
28. Ú Karel
29. S Zdislav
30. Č Marta
31. P Spytihněv

ÚNOR

1. S Hynek
2. N HROMNICE
3. P Blažej
4. Ú Jarmila
5. S Adéla
6. Č Dorota
7. P Richard
8. S Milada
9. N APOLENA
10. P Mojmír
11. Ú Božena
12. S Popelec
13. Č Kateřina
14. P Valentýn
15. S Jiřina
16. N JULIANA
17. P Lukáš
18. Ú Simeon
19. S Miloslav
20. Č Oldřich
21. P Lenka
22. S Petr
23. N SVATOPLUK
24. P Matěj
25. Ú Viktor
26. S Božetěch
27. Č Gabriel
28. P Lumír

BŘEZEN

1. S Albin
2. N ANEŽKA
3. P Kamil
4. Ú Lucie
5. S Kazimír
6. Č Miroslav
7. P Tomáš
8. S Mezinárodní den žen
9. N FRANTIŠEK
10. P Viktorie
11. Ú Anděla
12. S Rehoř
13. Č Růžena
14. P Matylda
15. S Ida
16. N AMOS
17. P Vlastimil
18. Ú Eduard
19. S Josef
20. Č Světluše
21. P Radek
22. S Leona
23. N FELIX
24. P Gabriel
25. Ú Marie
26. S Emanuel
27. Č Lýdie
28. P Soňa
29. S Taťána
30. N NEDELE VELIKONOČNÍ
31. P PONDĚLÍ VELIKONOČNÍ

DUBEN

1. Ú Hugo
2. S Františka
3. Č Richard
4. P Ivana
5. S Miroslava
6. N VILÉM
7. P Heřman
8. Ú Ema
9. S Dušan
10. Č Radomil
11. P Filip
12. S Julius
13. N ALEŠ
14. P Vincenc
15. Ú Anastázie
16. S Irena
17. Č Rudolf
18. P Valérie
19. S Rotislav
20. N ANEŽKA
21. P Alexandra
22. Ú Anselm
23. S Vojtěch
24. Č Jiří
25. P Marek
26. S Oto
27. N JAROSLAV
28. P Vlastislav
29. Ú Robert
30. S Blahoslav

KVĚTEN

1. Č SVÁTEK PRÁCE
2. P Zikmund
3. S Marie
4. N MONIKA
5. P Irena
6. Ú Jan
7. S Ludmila
8. Č Stanislav
9. P DEN VÍTEZSTVÍ STÁTNÍ SVÁTEK ČSSR
10. S Blažena
11. N SVATAVA
12. P Pankrác
13. Ú Servác
14. S Bonifác
15. Č Žofie
16. P Přemysl
17. S Vratislava
18. N NATASA
19. P Ivo
20. Ú Bernard
21. S Viktor
22. Č Helena
23. P Vladimír
24. S Jana
25. N DOBROSLAVA
26. P Den matek
27. Ú Valdemar
28. S Vilém
29. Č BOŽÍ TĚLO
30. P Ferdinand
31. S Kamila

ČERVEN

1. N MEZINÁRODNÍ DEN DĚTÍ
2. P Jarmil
3. Ú Tamara
4. S Dalibor
5. Č Pavlína
6. P Norbert
7. S Iveta
8. N MEDARD
9. P Stanislava
10. Ú Markéta
11. S Flóra
12. Č Antonie
13. P Antonín
14. S Vasil
15. N VÍT
16. P Zbyněk
17. Ú Adolf
18. S Milan
19. Č Leoš
20. P Květuše
21. S Alois
22. N PAVLA
23. P Zdeňka
24. Ú Jan
25. S Ivan
26. Č Pavel
27. P Ladislav
28. S Lubomír
29. N PETR A PAVEL
30. P Šárka

ČERVENEC

1. Ú Jaroslava
2. S Marie
3. Č Radomír
4. P Prokop
5. S Antonín
6. N MISTR JAN HUS
7. P Cyril a Metoděj
8. Ú Alžběta
9. S Drahoslava
10. Č Libuše
11. P Olga
12. S Bořivoj
13. N MARKĚTA
14. P Karolína
15. Ú Jindřich
16. S Luboš
17. Č Bohdan
18. P Drahomíra
19. S Čeněk
20. N ČESLAV
21. P Vítězslav
22. Ú STÁTNÍ SVÁTEK PLR
23. S Libor
24. Č Kristýna
25. P Jakub
26. S Anna
27. N JULIE
28. P Viktor
29. Ú Božena
30. S Bořivoj
31. Č Ignác

SRPEN

1. P Věra
2. S Gustav
3. N MILUŠE
4. P Dominik
5. Ú Milivoj
6. S Oldřiška
7. Č Lada
8. P Soběslav
9. S Roman
10. N VAVŘINEC
11. P Zuzana
12. Ú Klára
13. S Alena
14. Č Sylva
15. P Hana
16. S Jáchym
17. N ZÁVIS
18. P Helena
19. Ú Ludvík
20. S Bernard
21. Č Jana
22. P Bohuslav
23. S Lubomíra
24. N BARTOLOMĚJ
25. P Radim
26. Ú Luděk
27. S Otakar
28. Č Augustýn
29. P Státní svátek SSR
30. S Růžena
31. N PAVLÍNA

ZÁŘÍ

1. P Samuel
2. Ú Adéla
3. S Bronislav
4. S Františka
5. P Boris
6. S Boleslav
7. N REGÍNA
8. P Marie
9. Ú Daniela
10. S Irma
11. Č Emilián
12. P Marie
13. S Libor
14. N RADKA
15. P Jolana
16. Ú Ludmila
17. S Naděžda
18. Č Kryštof
19. P Zita
20. S Oleg
21. N MATOUŠ
22. P Mořic
23. Ú Berta
24. S Jaromír
25. Č Zlatuše
26. P Justyna
27. S Kosma
28. N VÁCLAV
29. P Michal
30. Ú Jeroným

ŘÍJEN

1. S Igor
2. Č Galina
3. P Bohumil
4. S František
5. N ELIŠKA
6. P Natálie
7. Ú Sergej
8. S Věra
9. Č Diviš
10. P Zábój
11. S Jan Žižka
12. N MAXMILIÁN
13. P Renáta
14. Ú Krasoslav
15. S Terezie
16. Č Havel
17. P Hedvika
18. S Lukáš
19. N MICHAELA
20. P Vendelín
21. Ú Brigita
22. S Halka
23. Č Theodor
24. P Rafael
25. S Živa
26. N DIMITRIJ
27. P Ivona
28. Ú Tadeáš
29. S Violeta
30. Č Marcel
31. P Štěpánka

LISTOPAD

1. S VŠECH SVATÝCH
2. N PAMÁTKA ZESNULÝCH
3. P Hubert
4. Ú Karel
5. S Emerich
6. Č Liběna
7. P Velká říjnová soc. revoluce
8. S Bohumír
9. N BOHDAN
10. P Evžen
11. Ú Martin
12. S Benedikt
13. Č Stanislav
14. P Sáva
15. S Leopold
16. N OTMAR
17. P Mezinárodní den studentstva
18. Ú Romana
19. S Alžběta
20. Č Čestmír
21. P Albert
22. S Cecílie
23. N KLEMENT
24. P Emilie
25. Ú Kateřina
26. S Konrád
27. Č Xenie
28. P Zdislav
29. S Blažej
30. N ONDŘEJ

PROSINEC

1. P Lev
2. Ú Blanka
3. S František
4. Č Barbora
5. P Jitka
6. S Mikuláš
7. N AMBROZ
8. P Květoslava
9. Ú Vratislav
10. S Julie
11. Č Dana
12. P Přibyslava
13. S Lucie
14. N LÝDIE
15. P Zdirad
16. Ú Albína
17. S Daniel
18. Č Miroslav
19. P Judita
20. S Dagmar
21. N TOMAS
22. P Božena
23. Ú Vlasta
24. S Adam a Eva
25. Č 1. SVÁTEK VÁNOČNÍ
26. P 2. SVÁTEK VÁNOČNÍ
27. S Jan
28. N BOHUMILA
29. P Milada
30. Ú David
31. S Silvestr